

Az Európai Unió
Tanácsa

Brüsszel, 2023. november 9.
(OR. en)

15094/23

ELARG 71
COWEB 135
COEST 586

FEDŐLAP

Küldi: az Európai Bizottság főtitkára részéről Martine DEPREZ igazgató

Az átvétel dátuma: 2023. november 9.

Címzett: Thérèse BLANCHET, az Európai Unió Tanácsának főtitkára

Biz. dok. sz.: COM(2023) 690 final

Tárgy: A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A
TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS
BIZOTTSÁGNAK ÉS A RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK 2023. évi
közlemény az EU bővítési politikájáról

Mellékelten továbbítjuk a delegációknak a következő dokumentumot: COM(2023) 690 final.

Melléklet: COM(2023) 690 final

Brüsszel, 2023.11.8.
COM(2023) 690 final

**A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A
TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A
RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK**

2023. évi közlemény az EU bővítési politikájáról

{SWD(2023) 690 final} - {SWD(2023) 691 final} - {SWD(2023) 692 final} -
{SWD(2023) 693 final} - {SWD(2023) 694 final} - {SWD(2023) 695 final} -
{SWD(2023) 696 final} - {SWD(2023) 697 final} - {SWD(2023) 698 final} -
{SWD(2023) 699 final}

2023. évi közlemény az EU bővítési politikájáról

I. BEVEZETÉS

Az EU bővítése a kontinens hosszú távú stabilitásának, békéjének és jólétének hajtóereje. Az uniós tagság **geostratégiai befektetés a közös értékeken** alapuló erős, stabil és egységes Európába. Hatékony eszköz a demokrácia, a jogállamiság és az alapvető jogok tiszteletben tartásának előmozdítására. Az uniós tagság hiteles, érdemeken alapuló perspektívája **erőteljes hajtóerő az érintett országok átalakulásához**, és ezáltal erősíti kollektív biztonságunkat és társadalmi-gazdasági jólétünket. Ez elengedhetetlen a megbékélés és a stabilitás előmozdításához az európai kontinensen. Az EU bővítésének geopolitikai jelentősége még erősebb hangsúlyt kapott 2022-ben, amikor Ukrajna, a Moldovai Köztársaság¹ és Grúzia Oroszország Ukrajna elleni, provokáció nélkül indított, indokolatlan agressziós háborújának kezdetén uniós tagságot kértek, majd az Európai Tanács² elismerte Ukrajna, Moldova és Grúzia európai perspektíváját, és tagjelölti státuszt adott Ukrajnának és Moldovának. A tagjelölti státusz megadása Bosznia-Hercegovinának 2022 decemberében fontos lépés volt a bővítési folyamat lendületének fenntartása felé.

Ezzel a Nyugat-Balkánnak, Törökországnak³, Ukrajnának, Moldovának és Grúziának **történelmi lehetősége** nyílt arra, hogy jövőjét határozottan az Európai Unióhoz kösse. A csatlakozás érdemeken alapuló folyamat, amely kizárólag az egyes bővítési partnerek által elért objektív előrehaladástól függ, és ez így is marad. Ezért a bővítési országoknak eltökélten kell fellépniük a szükséges reformok végrehajtása, valamint a kézzelfogható és visszafordíthatatlan előrelépés érdekében, **az uniós csatlakozási folyamat alapkérdéseivel** kezdve. A bővítési politika sarokkövei továbbra is a jogállamiság, különösen az igazságszolgáltatás függetlensége és működése, valamint a korrupció elleni küzdelem, az alapvető jogok, a gazdaság, a demokratikus intézmények működése és a közigazgatási reform.

Az uniós tagság **stratégiai választás**. A partnereknek határozottan és egyértelműen magukévé kell tenniük és elő kell mozdítaniuk az **uniós értékeket**. Az EU **közös kül- és biztonságpolitikájához** való igazodás minden korábbinál fontosabb jelzés az új geopolitikai környezetben a közös értékek elfogadása és a stratégiai orientáció irányra tekintetében.

II. A LEGFONTOSABB FEJLEMÉNYEK

Egységes válasz Oroszország agressziós háborújára

Az elmúlt két évet **Oroszország Ukrajna elleni agressziós háborúja** jellemezte. Az ENSZ Emberi Jogi Főbiztosának Hivatala (OHCHR) több mint 27 000 polgári áldozatot regisztrált Ukrajnában, köztük 9 600 halálesetet⁴, azonban a halálesetek pontos száma várhatóan jóval magasabb lesz. A humanitárius szükségletek továbbra is sürgetőek: Ukrajnában 17,6 millió ember, az ország teljes népességének 49 %-a⁵, a menekülteket befogadó országokban pedig 6,2 millió ember⁶ szorul továbbra is több ágazatra kiterjedő humanitárius segítségnyújtásra. A

¹ A továbbiakban: Moldova.

² [EUCO 24/22](#).

³ A Török Köztársaságnak az ország új angol hivatalos nevének használatára vonatkozó kérésével összhangban a dokumentum angol nyelvű változatában „Turkey” helyett a „Türkiye” elnevezés szerepel. Ez az adminisztratív változás az uniós dokumentumokban használt nomenklatúrára korlátozódik, nincs visszamenőleges hatálya és nem jár jogi következményekkel. Ez a megközelítés nem érinti a tagállamok által használt nomenklatúrát.

⁴ 2023. augusztus végi adatok.

⁵ Az ENSZ Humanitárius Ügyeket Koordináló Hivatala, 2023. augusztus.

⁶ Az Egyesült Nemzetek menekültügyi főbiztosa, 2023. szeptember.

háború a termelés és a tulajdon pusztulását és rombolását, a kereskedelem zavarait, a beruházások csökkenését, a humán tőke erózióját és a környezet hatalmas károsodását is okozta.

Az Unió Oroszország Ukrajna elleni agresszív háborújára példa nélküli, egységes, határozott és azonnali **választ** adott. A 27 uniós tagállam és partnerei világszerte **elítélték a provokáció nélkül indított, indokolatlan agressziós háborút**. Gyorsan cselekedtek, politikai és gazdasági szempontból elszigetelték Oroszországot, elítélték a nemzetközi humanitárius jog megsértését, és támogatják az Oroszország agressziós háborújával összefüggésben elkövetett háborús bűncselekmények és egyéb jogsértések teljes körű elszámoltathatóságának biztosítására irányuló lépéseket. Az EU eddig **11 átfogó szankciócsomagot fogadott el Oroszországgal és Belarusszal szemben**. Az EU – bizonyítva, hogy szilárdan támogatja Ukrajnát – továbbra is széles körű **humanitárius, pénzügyi, gazdasági és katonai támogatást** nyújt az országnak. Az „Európa együtt” megközelítés révén az EU, tagállamai és pénzügyi intézményei eddig **82,6 milliárd EUR-t mozgósítottak** (2023 szeptemberéig; ebből 25 milliárd EUR katonai támogatás), beleértve az EU-ban tartózkodó menekültek befogadására rendelkezésre bocsátott finanszírozást is. A Tanács 2025 márciusáig meghosszabbította az Ukrajna elleni háború elől menekülők átmeneti védelmét, kiszámíthatóságot biztosítva ezzel a jelenleg az EU-ban élő több mint 4 millió ukránnak. Válaszul arra, hogy Oroszország 2022 májusa óta blokád alatt tartja Ukrajna fekete-tengeri kikötőit, az EU Ukrajnával és Moldovával együtt létrehozta az Ukrajnát és Moldovát az Európai Unióval összekötő EU–Ukrajna szolidaritási folyosókat, megkönnyítve az EU-val és a világ többi részével folytatott kereskedelmüket, többek között a kritikus termékek, például a gabona tekintetében. A Bizottság a környezeti károk nyomon követésére és nyilvántartására irányuló számos erőfeszítést támogat. Az EU addig támogatja Ukrajnát, amíg erre szükség van.

Az Európai Bizottság Ukrajnával és a G7-partnerekkel együtt 2023 januárjában létrehozta az **adományozók koordinációját célzó többszereplős platformot**, melynek célja az Ukrajna azonnali finanszírozási szükségleteihez, valamint a jövőbeli gazdasági helyreállításhoz és az újjáépítéshez nyújtott támogatások koordinálása.

2023 júniusában az Európai Bizottság célzott középtávú finanszírozási eszközre tett javaslatot, amely koherens, kiszámítható és rugalmas támogatást fog nyújtani Ukrajnának a 2024–2027-es időszakban. Az új **Ukrajna-eszköz**⁷ támogatni fogja a makroszintű pénzügyi stabilitás fenntartására irányuló erőfeszítéseket, és elő fogja mozdítani a helyreállítást. A tervek szerint **az eszköz számára 50 milliárd EUR** összegű vissza nem térítendő támogatást és hitelt kell biztosítani a 2024–2027-es időszakra.

Az EU emellett két átfogó **támogatási csomagot nyújtott Moldovának**⁸, mindenekelőtt az Oroszország Ukrajna elleni agressziós háborúja által az országra gyakorolt hatások kezelése érdekében. Moldovának az Ukrajnából érkező menekültek jelentős beáramlásával, az infláció megugrásával, az energiaellátását fenyegető veszélyekkel, légtérének megsértésével, valamint számos hibrid ellenséges fellépéssel, például megrendezett tiltakozásokkal, kiterjedt dezinformációs kampányokkal és kibertámadásokkal kellett szembenéznie.

Oroszország Ukrajna elleni agressziós háborúja félelmet kelt a tágabb régióban, többek között Grúziában. Ezzel összefüggésben a biztonság és a védelem, valamint a hibrid fenyegetések és a kiberveszély elleni küzdelem továbbra is az EU és Grúzia közötti együttműködés kiemelt

⁷ 2023/0200 (COD)

⁸ [Az Európai Unió további 250 millió EUR-t fog biztosítani a Moldovai Köztársaság számára; Támogatási csomag a Moldovai Köztársaság számára.](#)

területei közé tartozik. Az EU az Európai Békekereten keresztül összesen 62 millió EUR-t mozgósított a grúz védelmi erők támogatására.

Az Európai Bizottság 2022 decemberében 1 milliárd EUR összegű **energetikai támogatási csomagot** terjesztett elő a **Nyugat-Balkán**⁹ számára. A régió közvetlen, rövid és középtávú szükségleteinek kezelését célzó jelentős energetikai támogatási csomag segítette a nyugat-balkáni partnereket abban, hogy csökkenteni kezdjék az orosz fosszilis tüzelőanyagoktól való függőségüket, felgyorsítsák a dekarbonizációt és javítsák a régió energiabiztonságát. Az EU fokozta a **kiberbiztonság** terén nyújtott támogatást, többek között a nyugat-balkáni országokban elkövetett számos kibertámadásra tekintettel. Az Európai Bizottság 2023 júniusában Brüsszelben magas szintű kiberbiztonsági konferenciának adott otthont.

Oroszország Ukrajna elleni agressziós háborúja jelentős gazdasági és társadalmi kihívások elé állítja a bővítési országokat, az agresszió áldozataként különösen Ukrajnát, valamint az uniós tagállamokat. Az Unión kívüli térség növekvő instabilitásával, stratégiai versennyel és biztonsági fenyegetésekkel szembeesülve az EU nagyobb nemzetközi felelősséget vállalt, és további határozott lépéseket tett a függőségek csökkentése és egy szilárdabb gazdasági bázis kiépítése érdekében. Ezek a célkitűzések valamennyi bővítési ország számára relevánsak.

Az EU bővítése új lendületet vett

A **bővítési menetrend 2022 júniusában új lendületet kapott**, amikor az Európai Tanács jóváhagyta a Bizottság ajánlásait, és elismerte **Ukrajna, Moldova és Grúzia európai perspektíváját, valamint tagjelölti státuszt biztosított Ukrajna és Moldova számára**. Erre azt követően került sor, hogy a három ország 2022 tavaszán benyújtotta **uniós tagság iránti kérelmét**, és az Európai Bizottság ugyanezen év júniusában mindegyik kérelem esetében **véleményt**¹⁰ terjesztett elő. Az európai perspektíva megerősítette az országok elkötelezettségét az uniós csatlakozási folyamathoz szükséges reformok végrehajtása iránt, különös tekintettel a bizottsági véleményekben említett lépésekre/prioritásokra. E lépések/prioritások teljesítéséről a Bizottság a rendes bővítési csomag keretében számol be, amely ettől az évtől Ukrajnára, Moldovára és Grúziára is kiterjed.

A **Nyugat-Balkánon** 2022 júliusában került sor a **csatlakozási tárgyalásokról** szóló első kormányközi konferenciára Albánia és Észak-Macedónia részvételével. Ezt az uniós vívmányok elemző vizsgálata (átvilágítási folyamat) követi, amely várhatóan 2023 decemberében zárul majd le. 2022 decemberében az Európai Tanács azzal a feltétellel adta meg Bosznia-Hercegovinának az **uniós tagjelölti státuszt**, hogy az ország végrehajtja a bővítési politikáról szóló 2022. októberi bizottsági közleményben¹¹ meghatározott lépéseket. 2022 decemberében **Koszovó*** uniós tagság iránti kérelmet nyújtott be. Az EU 2023 tavaszán Koszovó tekintetében 2024. január 1-jétől alkalmazandó vízumliberalizációról határozott.

Folytatódott a bővítési országokkal való **magas szintű együttműködés**. A **berlini folyamat** keretében 2022. novemberben tartott **nyugat-balkáni csúcstalálkozón** a Bizottság jelentős, 1 milliárd EUR összegű uniós vissza nem térítendő energiatámogatási csomagot jelentett be annak érdekében, hogy segítse a Nyugat-Balkánt az energiaválság közvetlen

⁹ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hu/AC_23_3196

¹⁰ [COM\(2022\) 405 final](#), [COM\(2022\) 406 final](#), [COM\(2022\) 407 final](#).

¹¹ [COM\(2022\) 528 final](#).

* Ez a megnevezés nem érinti a jogállással kapcsolatos álláspontokat, továbbá összhangban van az 1244/1999 sz. ENSZ BT-határozattal és a Nemzetközi Bíróságnak a koszovói függetlenségi nyilatkozatról szóló véleményével.

következményeinek kezelésében, valamint rövid és középtávon a rezilienciaépítésben. **Az EU–Nyugat-Balkán csúcstalálkozót** 2022 decemberében Tiranában rendezték meg. Az, hogy a csúcstalálkozóra első alkalommal a régióban került sor, egyértelműen jelzi, hogy az EU teljes mértékben és egyértelműen elkötelezett a Nyugat-Balkán európai uniós tagsági perspektívája mellett. Az EU üdvözlötte a közös regionális piacra vonatkozó három új megállapodásra irányuló tárgyalások terén elért áttörést, amelyek megkönnyíti a régió belüli szabad mozgást és foglalkoztatást. A csúcstalálkozó alkalmával elfogadták az EU és a Nyugat-Balkán közötti roamingdíjak csökkentésére vonatkozó ütemtervet.

Az állam-, illetve kormányfők granadai nem hivatalos találkozásán az uniós vezetők 2023. október 6-án újlag megerősítették, hogy a bővítést a békébe, a biztonságba, a stabilitásba és a jólétbe történő geostratégiai beruházásnak tekintik¹². Kiemelték, hogy a csatlakozni kívánó országoknak fokozniuk kell reformtörekvéseiket, különösen a jogállamiság területén, összhangban a csatlakozási folyamat érdemeken alapuló jellegével és az EU által nyújtott támogatással. Ezzel párhuzamosan az Uniónak meg kell teremtenie a további bővítéshez szükséges belső alapokat és reformokat az Európai Unió kiteljesítése érdekében. A bővítési partnereknek nyújtott uniós támogatás konkrét megnyilvánulásaként alapvető fontosságú a megfelelő finanszírozás mozgósítása, többek között a jelenlegi többéves pénzügyi keret félidős felülvizsgálatával¹³ összefüggésben.

A **berlini folyamat** keretében 2023. október 16-án – a térségben első alkalommal – Tiranában tartott **csúcstalálkozón** előrelépés történt a közös regionális piac tekintetében: aláírták a szülésznek, állatorvosok, ápolók és gyógyszerészek szakmai képzéseinek elismeréséről szóló megállapodást, valamint számos, a regionális együttműködéssel kapcsolatos együttes nyilatkozatot. A csúcstalálkozó emellett jó alkalom volt a Nyugat-Balkánra vonatkozó uniós növekedési terv megvitatására a régió vezetőivel, és az Európa Tanulmányok Szakkollégiuma tiranai képviselői irodájának felavatására, ideértve a diákok 2024/25-ös tanévre való beiratkozásának elindítását is.

A **Törökországgal** folytatott csatlakozási tárgyalások a Tanács határozatával összhangban 2018 óta szünetelnek. Törökország továbbra is az Európai Unió kulcsfontosságú partnere és tagjelölt ország, amely stratégiai céljának tartja az uniós csatlakozást. Mindazonáltal Törökország tovább távolodott az EU-tól, főként az alapvető jogok és a jogállamiság – többek között a bírák függetlensége – terén tapasztalható folyamatos visszaesés, valamint bizonyos ágazati kérdésekben a reformok hiánya miatt.

A 2016. évi EU–Törökország nyilatkozat a migrációval kapcsolatos együttműködés kulcsfontosságú kerete maradt, és a végrehajtásával kapcsolatos folyamatos kihívások ellenére továbbra is eredményeket hozott. Törökország folyamatosan 3,6 millió menekültnek ad otthont, és még mindig kulcsszerepet játszik a migráció kezelésében a Földközi-tenger keleti térségében húzódó útvonalon. A Bizottság várakozásai szerint Törökország az Európai Tanács 2021. októberi következtetéseivel összhangban teljesíteni fogja az EU–Törökország nyilatkozat szerinti kötelezettségvállalásait, ideértve a szárazföldi és tengeri útvonalakról történő irreguláris migráció megelőzését és a visszaküldések újraindítását.

A Törökországgal közös pozitív menetrendről szóló 2021. évi európai tanácsi következtetésekkel¹⁴ összhangban a Bizottság magas szintű párbeszédet kezdett a török hatóságokkal a mezőgazdaságról és a vidékfejlesztésről, az éghajlatváltozásról, valamint a

¹² <https://www.consilium.europa.eu/hu/press/press-releases/2023/10/06/granada-declaration/>

¹³ [COM\(2023\) 336](#)

¹⁴ [EUCO 7/21](#).

kutatásról és az innovációról, és elindította az újonnan létrehozott törökországi beruházási platformot. A migrációról és a biztonságról szóló EU–Törökország magas szintű párbeszédre legközelebb a tervek szerint 2023. november 23-án kerül majd sor. Az EU-nak stratégiai érdeke, hogy a Földközi-tenger keleti térsége stabil és biztonságos környezet legyen, és hogy Törökországgal kooperatív és kölcsönösen előnyös kapcsolatot építsen ki. Az Európai Tanács 2023 júniusában felkérte a főképviselőt és a Bizottságot, hogy az Európai Tanács által meghatározott eszközökre és lehetőségekre építve, valamint a stratégiai és előrettekintő együttműködés érdekében nyújtsanak be jelentést az Európai Tanácsnak az EU és Törökország közötti kapcsolatok aktuális állásáról¹⁵.

Oroszország Ukrajna elleni agressziójának kezdete óta az EU Ukrajnával fennálló kapcsolatai példátlan szintet értek el. A 24. **EU–Ukrajna csúcstalálkozóra**, valamint a biztonsági testület és az ukrán kormány közötti találkozóra 2023 februárjában Kijevben került sor. Az EU és Ukrajna közötti első nem hivatalos külügyminiszteri találkozót 2023. október 2-án tartották Kijevben, Ukrajna, az EU és a 27 tagállam részvételével. Az EU újólag megerősítette, hogy szilárdan támogatja és elkötelezett Ukrajna nemzetközileg elismert határain belüli függetlensége, szuverenitása és területi integritása, valamint az ország EU-hoz vezető útja mellett.

2023. június 1-jén Moldova adott otthont az **Európai Politikai Közösség** második ülésének, amelyen 45 európai vezető vett részt, hogy megvitassák az európai békére és biztonságra, valamint az energetikai rezilienciára, a konnektivitásra és a mobilitásra irányuló közös erőfeszítéseket.

Oroszország Ukrajna elleni agressziós háborúja még inkább rávilágított az EU és legközelebbi partnerei közötti egység és szolidaritás szükségességére, és ezáltal a **közös kül- és biztonságpolitika** (KKBP) összehangolásának fontosságára a bővítési folyamatban. Albánia, Montenegró és Észak-Macedónia továbbra is teljeskörűen igazodik az EU közös kül- és biztonságpolitikájához, ami változatlanul az uniós csatlakozás melletti stratégiai döntésük határozott jele. Fokozódott Ukrajna általános együttműködése és az EU közös kül- és biztonságpolitikájához való igazodása. Moldovában és Bosznia-Hercegovinában a KKBP-hez való igazodás arányának jelentős növekedése, valamint Koszovó további egyoldalú igazodása szintén fontos megerősítést jelentett az EU felé mutató stratégiai irányvonalukról, bár a szankciók végrehajtása továbbra is kihívást jelent Bosznia-Hercegovinában. Szerbia a jelentéstételi időszakban fenntartotta igazodási gyakorlatát. Szerbiával szemben elvárás, hogy prioritásként teljesítse kötelezettségvállalását, és fokozatosan igazodjon az uniós KKBP-hez – beleértve az uniós korlátozó intézkedéseket is –, a vonatkozó tárgyalási kerettel összhangban, valamint, hogy tartózkodjon az olyan fellépésektől és nyilatkozatoktól, amelyek ellentétesek az EU külpolitikai álláspontjaival. Grúzia továbbra is csekély mértékben igazodik a KKBP-hez; elvárás vele szemben, hogy megfordítsa ezt a tendenciát. Törökország a jelentéstételi időszakban nem tett előrelépést a KKBP-hez való igazodás terén, az összehangolás nagyon alacsony mértékét tartotta fenn. Törökország továbbra is tartózkodott az Oroszországgal szembeni uniós korlátozó intézkedésekhez való igazodástól. A Hamasz Izrael elleni 2023. október 7-i támadását követő, a terrorcsoportot támogató török retorika teljes mértékben ellentétes az uniós megközelítéssel. Ugyanakkor Törökország – az ENSZ-szel közösen – a fekete-tengeri gabonamegállapodás révén elősegítette az ukrán gabona Fekete-tengeren keresztül történő exportját, mindaddig, amíg Oroszország egyoldalúan fel nem függesztette a mechanizmust. A partnerek továbbra is értékes hozzájárulást nyújtottak a közös biztonság- és védelempolitikai missziókhöz és műveletekhez.

¹⁵ [EUCO 7/23.](#)

A Nyugat-Balkán, Törökország, Ukrajna, Moldova és Grúzia továbbra is igazodott az EU-hoz, amikor az ENSZ Közgyűlése Oroszország Ukrajna elleni agressziós háborújával kapcsolatos határozatainak többségéről szavazott. Albánia az ENSZ Biztonsági Tanácsának nem állandó tagjaként továbbra is aktívan részt vett a nemzetközi jog, az ENSZ Alapokmánya és a szabályokon alapuló nemzetközi rend előmozdításában és védelmében.

Albánia, Bosznia-Hercegovina, Moldova és Ukrajna csatlakozott az uniós polgári védelmi mechanizmushoz. Jelentős előrelépést értek el a polgári védelem terén azáltal, hogy növelték adminisztratív és operatív kapacitásaikat, így kifejezve az EU-val való szolidaritásukat. Az uniós polgári védelmi mechanizmusban részt vevő államok a mechanizmus keretében ugyanolyan jogokkal és kötelezettségekkel rendelkeznek, mint az uniós tagállamok.

A Bizottság arra ösztönzi a tagjelölt országokat, hogy legyenek ambiciózusabbak, és erősítsék meg a zöld átállással kapcsolatos összehangolt fellépésüket, különösen azáltal, hogy valamennyi szakpolitikai területen prioritássá teszik az európai zöld megállapodás általános érvényesítését. Az Energiaközösségről szóló szerződésben részes országokat az EU arra ösztönzi, hogy hajtsák végre az Energiaközösség szerződő feleire vonatkozó dekarbonizációs ütemtervben foglalt kötelezettségvállalásokat, és az Energiaközösség ajánlásával összhangban készüljenek fel a kibocsátáskereskedelmi rendszer alkalmazására.

III. A BŐVÍTÉSI ORSZÁGOK AZ EU FELÉ VEZETŐ ÚTON

Montenegróval valamennyi fejezet tárgyalásra nyitva áll, és hármat ideiglenesen lezártak. A következő mérőföldkő a jogállamisági fejezetekre vonatkozó időközi kritériumok teljesítése. **Szerbiával** a 35 tárgyalási fejezetből 22 került megnyitásra, amelyek közül kettőt ideiglenesen lezárnak. A további témakörök megnyitásához vezető út attól függ majd, hogy az ország milyen előrelépést tesz különösen a jogállamisági reformok tempója és a Koszovóhoz fűződő kapcsolatok normalizálása terén.

A felülvizsgált módszertannal¹⁶ összhangban a Bizottság e közlemény következtetéseiben és ajánlásaiban értékeli a Montenegróval és Szerbiával folytatott **csatlakozási tárgyalások általános egyensúlyát**, és javaslatot tesz az egyes országok tekintetében a következő lépésekre. A következő kormányközi konferenciákra ezen éves jelentéscsomag közzétételét követően kerülhet sor.

Az **Albániával** és **Észak-Macedóniával** 2022. július 19-én tartott első kormányközi konferenciát követően a Bizottság haladéktalanul elindította az **átvilágítási** folyamatot. Valamennyi ülést sikerült megtartani az 1. témakör (alapkérdések), a 2. témakör (belső piac), a 3. témakör (versenyképesség és inkluzív növekedés) és a 4. témakör (zöld menetrend és fenntartható konnektivitás) tekintetében. A fennmaradó két témakörre vonatkozó ismertető és kétoldalú ülések folyamatban vannak, vagy 2023 decemberéig be vannak ütemezve. Az „alapkérdések” témakörre vonatkozó átvilágítási jelentéseket a Bizottság 2023 júliusában nyújtotta be a Tanácsnak. A hatóságok következetesen kinyilvánították az uniós integráció stratégiai célja iránti politikai elkötelezettségüket, valamint azon törekvésüket, hogy a reformok folyamatos előrehaladására építve előre lépjenek a csatlakozási tárgyalások során.

A 2022. októberi **bosznia-hercegovinai** általános választásokat követően január végén új, állami szintű minisztertanács, 2023. május elején pedig új föderációs kormány lépett hivatalba. A **tagjelölt státusz** 2022 decemberi megadását követően az új kormánykoalíció a koalíciós megállapodás kiemelt prioritásának nyilvánította az uniós úton való előrelépést, és kifejezte elkötelezettségét a Bosznia-Hercegovina uniós tagság iránti kérelméről szóló bizottsági

¹⁶ [COM\(2020\) 57 final](#).

véleményben szereplő 14 fő prioritás kezelése iránt, majd Bosznia-Hercegovina minisztertanácsa számos (a terrorizmussal, a szervezett bűnözéssel, a pénzmosással és a migrációval kapcsolatos) stratégiát és törvénytervezetet fogadott el. A Parlament számos törvényt fogadott el a 14 fő prioritással, valamint a tagjelölt státuszra vonatkozó bizottsági ajánlásban meghatározott lépésekkel kapcsolatban. Az Alkotmánybíróság megsemmisített több, a *Republika Srpska* (a Boszniai Szerb Köztársaság) által elfogadott jogi és politikai aktust, mivel azok sértették az alkotmányos rendet és a jogrendet. A Boszniai Szerb Köztársaságban a rágalmozgásért kiszabható büntetőjogi szankciók 2023. júliusi újbóli bevezetése súlyosan érinti a civil társadalom működési környezetét, és jelentős visszalépést jelent az alapvető jogok védelme terén. Az entitás közgyűlése első olvasatban elfogadta a civil társadalmi csoportokat mint „külföldi ügynököket” célzó törvénytervezetet; ez teljes körű elfogadás esetén további sajnálatos és tagadhatatlan, jelentős visszalépést jelentene. 2023 júniusában a Boszniai Szerb Köztársaság két törvényt fogadott el az Alkotmánybíróság ítéletei és a főképvisező határozatai végrehajtásának mellőzéséről, ezáltal megsértve az ország alkotmányos és jogrendjét.

Az Európai Unió Tanácsa és az Európai Parlament 2023 tavaszán elfogadta a **Koszovóra** vonatkozó vízumliberalizációról szóló határozatot. 2022 decemberében Koszovó uniós tagság iránti kérelmet nyújtott be. A jelentéstételi időszakban Észak-Koszovóban fennálló helyzetet több, változó intenzitású válság jellemezte számos kérdést érintően, a koszovói rendőrség elleni, 2023. szeptember 24-i erőszakos támadás pedig az elmúlt évek súlyosabb eskalációját jelentette. További válságokat váltottak ki a rendszámtáblákkal kapcsolatos problémák, amelyek 2022 novemberében a koszovói intézményeknél dolgozó koszovói szerbek kollektív lemondásához vezettek.

Koszovó és Szerbia 2023 februárjában, illetve márciusában elfogadta a helyzet normalizáláshoz vezető útról szóló megállapodást és annak végrehajtási mellékletét. Koszovónak és Szerbiának egyaránt meg kell kezdenie a megállapodásból eredő kötelezettségeik végrehajtását, amelyek kötelezőek a felekre nézve, és elengedhetetlenek európai integrációjuk szempontjából.

Az EU és **Törökország** az Európai Tanács 2021. évi következtetéseivel összhangban folytatta együttműködését. Törökország tagjelölt ország és az EU kulcsfontosságú partnere olyan, közös érdeknek számító alapvető fontosságú területeken, mint a migráció, a terrorizmus elleni küzdelem, a népegészségügy, az éghajlat-politika, az energiaügy, a közlekedés és a regionális kérdések. A csatlakozási tárgyalások továbbra is szünetelnek, mivel Törökország nem fordította meg az Európai Uniótól való távolodás negatív tendenciáját, és számos kulcsfontosságú területen komoly visszaesés következett be. Ami az energiaügyet illeti, Törökország változatlanul fontos és megbízható tranzitország az EU számára. Az EU azonnal szolidaritással reagált a Törökország délkeleti részét sújtó 2023. februári földrengésekre, és mentőcsapatokat, valamint az uniós polgári védelmi mechanizmuson keresztül természetbeni támogatást küldött a helyszínre, és hozzájárult a nemzetközi közösség 6 milliárd EUR összegű átfogó felajánlásának mozgósításához. A két fél sikeresen együttműködik az EU által felajánlott 1 milliárd EUR összegű támogatás végrehajtása érdekében. Az EU és Törökország közötti vámunió továbbra is előnyös volt mindkét fél számára. Biztosítani kell az uniós korlátozó intézkedések teljes körű betartását, különös tekintettel a termékeknek az EU és Törökország közötti vámunió belüli szabad mozgására.

Az **Ukrajna** uniós tagság iránti kérelméről szóló bizottsági vélemény hét lépést határozott meg Ukrajna számára ahhoz, hogy továbbhaladjon az uniós csatlakozás útján. Az Európai Tanács tagjelölti státuszt adott Ukrajnának, és felkérte a Bizottságot, hogy e csomag szerves részeként tegyen jelentést a hét lépés végrehajtásáról.

A **Moldova** uniós tagság iránti kérelméről szóló bizottsági vélemény kilenc lépést határozott meg Moldova számára ahhoz, hogy továbbhaladjon az uniós csatlakozás útján. Az Európai Tanács tagjelölti státuszt adott Moldovának, és felkérte a Bizottságot, hogy e csomag szerves részeként tegyen jelentést a kilenc lépés végrehajtásáról.

A **Grúzia** uniós tagság iránti kérelméről szóló bizottsági vélemény tizenkét prioritást határozott meg Grúzia számára ahhoz, hogy tovább haladjon az uniós csatlakozás útján. Az Európai Tanács kijelentette, hogy készen áll arra, hogy e prioritások teljesítését követően megadja a tagjelölti státuszt Grúziának. Az Európai Tanács felkérte a Bizottságot, hogy e csomag szerves részeként tegyen jelentést e prioritások végrehajtásáról.

IV. A CSATLAKOZÁSI FOLYAMAT ALAPKÉRDÉSEI

Az **uniós csatlakozási folyamat „alapkérdéseinek”** központjában a **jogállamiság, az alapvető jogok, a demokratikus intézmények működése, a közigazgatási reform és a gazdasági kritériumok** állnak. Az intézmények és a kormányzás minősége a versenyképesség, a jólét és a társadalmi jólét javításának alapja, és megalapozza az uniós vívmányoknak való általános megfelelésre való képességet. Az alapvető kérdéseket érintő hiteles és visszafordíthatatlan reformok elengedhetetlenek ahhoz, hogy a tagjelölt országok előrelépést érjenek el saját uniós csatlakozási pályájukon. Az elmúlt évben különösen Ukrajnában és Moldovában történt előrelépés az alapkérdésekhez kapcsolódó reformprogramok terén, válaszul a Bizottság vonatkozó véleményeiben megfogalmazott ajánlásokra.

A jogállamiság megszilárdulásához független, pártatlan, elszámoltatható és professzionális **igazságszolgáltatási rendszerre** van szükség, amely hatékonyan és megfelelő erőforrásokkal, indokolatlan külső beavatkozástól mentesen működik, és ahol a határozatokat hatékonyan és időben hajtják végre. Egyes esetekben előrelépés történt az igazságügyi reformok előrehaladtával, például Albániában, Moldovában, Szerbiában és Ukrajnában. A legtöbb bővítési országban azonban az igazságszolgáltatási szervek továbbra is számos kihívásnak és sebezhetőségnek vannak kitéve. Továbbra is aggasztó gyakorlat, hogy több ország politikusai megpróbálnak a nyilvánosság bevonásával nyomást gyakorolni a bírákra, különösen az érzékeny ügyekben. Továbbra is érvényben vannak olyan intézményi szabályozási megoldások, amelyek negatívan befolyásolják a bírák és az ügyészek függetlenségét, végső soron befolyásolva a hatalmi ágak egyensúlyát és azok szétválasztását. Ennek eredményeként az igazságszolgáltatás hitelessége összességében meglehetősen alacsony maradt, ideértve a büntetlenséggel kapcsolatos társadalmi megítélést is. Az igazságügyi reformok számos országban a végrehajtási kapacitások korlátozottságát tártak fel, olyan esetekben is, ahol van politikai akarat. A nyomozó- és igazságügyi hatóságok hiteles eredményeket felmutató hatékonysága elengedhetetlen az uniós csatlakozási folyamat további előrehaladásához.

A **korruptió elleni küzdelem** továbbra is prioritás a tagjelölt országok kormányai számára. A **korruptió**, beleértve a magas szinten elkövetett korrupciót is, továbbra is széles körben elterjedt a bővítési országokban, és a köz- és magánérdekek összefonódása továbbra is aggodalomra ad okot. Történtek erőfeszítések a korruptió elleni küzdelem megerősítésére. A korruptióellenes intézkedéseknek a legkiszolgáltatottabb ágazatokban való általános érvényesítése továbbra is fontos prioritás, míg a bűnüldöző és igazságügyi szervek nagyobb szerepvállalást és függetlenséget igényelnek. Az állam foglyul ejtésének egyes elemei – a demokratikus stabilitást fenyegető veszélyek, a magas szintű korrupció és az **oligarchák** általi jogtalan befolyásolás, valamint a szervezett bűnözői hálózatok arra irányuló kísérletei, hogy beszívárognak a gazdasági és politikai rendszerekbe, a közigazgatásba és a médiába – továbbra is fennállnak. Ezeket a kihívásokat sürgősen rendszerszintű és átfogó megközelítések

révén kell kezelni. A siker egyik fő mutatója a korrupcióval, a szervezett bűnözéssel és a pénzmosással kapcsolatos proaktív nyomozások, vádemelések és jogerős elítélések terén elért hiteles eredmények lehetnek. A hitelesség érdekében a jogállamisági lánc valamennyi szereplőjének szilárd eredményeket kell felmutatnia, csakúgy, mint a korrupcióval, a szervezett bűnözéssel és a pénzmosással kapcsolatos proaktív nyomozások, vádemelések és jogerős elítélések terén.

A stabil és szilárd **demokratikus intézmények** és folyamatok az uniós csatlakozási folyamat központi pillérét képezik. A Bizottság megkezdte a bővítési országokkal a demokrácia általános keretével kapcsolatos megerősített és egyszerűsített együttműködés végrehajtását, legyen szó akár a választási folyamatról, a parlament működéséről (ideértve annak a kormányzati teljesítményt és a politikai döntéshozatalt illetően betöltött felügyeleti szerepét, valamint sok esetben a gyorsított eljárásokra való, még mindig túlzott mértékű támaszkodást) vagy a civil társadalom szerepéről.

A legtöbb országban továbbra is jellemző a jelentős politikai **polarizáció**, a pártok közötti együttműködés hiánya és a civil társadalom mozgásterének szűkülése. A pártok közötti hatékony párbeszéd hiánya tartós politikai patthelyzethez és a reformok stagnálásához vezetett. Egyes esetekben a parlamenti vitákat feszültségek, sértő nyelvezet és olykor erőszakos incidensek jellemezték.

Számos bővítési országban történt némi előrelépés az **alapvető jogok** terén, és jobban megértették e jogok és szabadságok garantálásának fontosságát. Ugyanakkor folytatódtak egyes negatív tendenciák, a nemi alapú erőszak változatlanul gyakori, miközben a média szabadságát továbbra is politikai és gazdasági érdekek akadályozzák, ami gyengíti a hatóságok feletti ellenőrzést, teret nyit a külföldi beavatkozás előtt, és aláássa az EU-val kapcsolatos kommunikációt. Egyes országokban pozitív kezdeményezéseket vezetnek be a gyermekek és a fogyatékossággal élő személyek jogaival kapcsolatban. A gyakorlatban azonban az alapvető jogok védelmét negatívan befolyásolja a jogszabályok és a szakpolitikák elégtelen végrehajtása, valamint a jogorvoslati mechanizmusok általános hatékonyságának hiánya. Továbbra is kihívást jelent a gyűlölet és a megkülönböztetés minden formájával szembeni hatékony védelem biztosítása, beleértve a kisebbségekre irányuló formákat is.

A **jog érvényesülése, a szabadság és a biztonság**, a bűnüldözés és az EU és a bővítési országok közötti igazságügyi együttműködés továbbra is pozitívan fejlődött, de vannak még kihívások. A Nyugat-Balkán továbbra is a bűnözői tevékenységek és az EU-ban aktív bűnözői csoportok központjaként működik, és fontos tranzitpontot jelent az emberkereskedelem és a migráncscempészség áldozatai, valamint a tiltott áruk – különösen az EU-ba behozott kábítószeres – számára. A Nyugat-Balkánról származó bűnözők és bűnszövetkezetek a világ más részein is jelentős hatást gyakorolnak a súlyos és a szervezett bűnözésre. Törökország továbbra is az EU-ba csempésztett heroin kulcsfontosságú tranzitországa. Moldovai és grúziai szervezett bűnözői csoportok tevékenyen részt vesznek a migráncscsempészségben, a vagyoni elleni szervezett bűnözésben, az emberkereskedelemben, a csak a kibertérben elkövethető bűncselekményekben, a nem készpénzes fizetőeszközökkel összefüggő csalásban, a jövedéki adóval kapcsolatos csalásban és más bűncselekményekben, például a közokirat-hamisításban. Ukrajna földrajzi tekintetben az EU-ba irányuló illegális áru-csempészet csomópontja, és egyben az emberkereskedelem forrás- és célországa is. A háborúval kapcsolatos kihívások – többek között a szervezett bűnözés elleni küzdelem finanszírozásának jelentős csökkenése miatt szűkös intézményi kapacitások – ellenére az érintett ukrán intézmények figyelemreméltó rezilienciáról és művelési képességről tettek tanúbizonyságot.

A polgári ügyekben folytatott igazságügyi együttműködés területére vonatkozó nemzetközi egyezmények – különösen a Hágai Nemzetközi Magánjogi Konferencia által kidolgozott egyezmények – megerősítése és helyes végrehajtása rendkívül fontos ezen országok jövőbeli uniós csatlakozása szempontjából.

A **terrorizmus elleni küzdelem és a radikalizálódás megelőzése** terén folytatott együttműködés valamennyi bővítési ország számára fontos. A terrorizmus és az erőszakos szélsőségeség továbbra is kihívást és biztonsági fenyegetést jelent. A **hibrid fenyegetések**, többek között a dezinformáció, a külföldi információmanipuláció és beavatkozás, valamint a kibertámadások – különösen a kritikus infrastruktúrák ellen – továbbra is politikai és biztonsági kihívást jelentenek a bővítési országok számára. Az Oroszország Ukrajna elleni agressziós háborúja miatti tavalyi meredek emelkedést követően ezek a fenyegetések továbbra is jelentős kockázatot jelentenek mind az EU, mind a bővítési országok számára. A Nyugat-Balkánra vonatkozó, terrorizmus elleni küzdelemről szóló közös cselekvési terv képezi a fő keretet 2018 óta az e területen folytatott együttműködéshez.

Az irreguláris **migrációs** áramlások általános növekedése mellett a nyugat-balkáni útvonalak változó mintái állandó éberséget igényelnek, különösen a migráncsempészségben és az emberkereskedelemben részt vevő hálózatok illegális tevékenysége tekintetében. A nyugat-balkáni régióban előrelépés történt a migrációkezelési kapacitások terén. A Bizottság 2022 decemberében előterjesztette a Nyugat-Balkánra vonatkozó uniós cselekvési tervet, amelynek célja a nyugat-balkáni útvonalon keresztül az EU-ba érkező, fokozódó irreguláris migráció kezelése. E cselekvési terv végrehajtása máris eredményeket hozott: 2023-ban csökkent a nyugat-balkáni útvonalra nehezedő migrációs nyomás, mindenekelőtt az EU és a nyugat-balkáni partnerek migrációval kapcsolatos fokozott politikai, pénzügyi és operatív együttműködésének, valamint az uniós vízümpolitikához való jobb igazodásnak köszönhetően. A vízümpolitika EU-val való összehangolása alapvető fontosságú marad az e partnerek és az EU viszonylatában fennálló vízümmmentességi rendszerek megfelelő működése szempontjából. További erőfeszítéseket kell tenni annak érdekében, hogy a cselekvési terv valamennyi területén előrelépés történjen.

A Földközi-tenger keleti térségében húzódó útvonal mentén jelentkező kihívások kezelésének elősegítése érdekében a Bizottság 2023 októberében előterjesztette a Földközi-tenger keleti térségében húzódó útvonalra vonatkozó uniós cselekvési tervet. A terv operatív intézkedéseket vázol fel az irreguláris kiutazások megelőzésére, az embercsempészet elleni küzdelemre, a legális beutazási lehetőségek biztosítására, a határigazgatás javítására, a visszaküldési és visszafogadási együttműködés támogatására, valamint a megfelelő befogadási kapacitások biztosítására.

Oroszország Ukrajna elleni háborúja az ukrán menekültek számának növekedéséhez vezetett. Döntő szerepet játszott e menekültek befogadásában Moldova mellett – amely a bővítési országok közül az egy főre jutó legnagyobb számban fogadja az ukrán menekülteket – Montenegró, Szerbia, Albánia és Észak-Macedónia is.

A **közigazgatás** és a szabályozási keretrendszer minősége döntő fontosságú az EU **hosszútávú versenyképessége** szempontjából¹⁷. Általánosan elmondható, hogy a bővítési országok közigazgatásuk minőségét tekintve a legjobb esetben is **mérsékeltlen felkészültek**. A jelentéstételi időszakban a reformok előrehaladása összességében nagyon korlátozott volt. A korábbi években tett ajánlások többsége továbbra is érvényes. A tipikus minta az, hogy egy

¹⁷ [COM\(2023\) 168 final](#).

professzionális közigazgatás formális jogi és intézményi alapja legalább részben rendelkezésre áll, de azt nem alkalmazzák szisztematikusan.

Oroszország Ukrajna elleni agressziós háborújának 2022. februári kezdete óta a 10 bővítési partner többsége jelentős **gazdasági** és társadalmi kihívásokkal szembesül. Ukrajnában 2022-ben 29,1 %-kal csökkent a GDP, mivel Oroszország agressziós háborúja az egész országot súlyosan érintette, jelentős nyomást gyakorolva a makrogazdasági stabilitásra. 2022-ben a nyugat-balkáni régióban a **GDP-növekedés** a Covid19-válság utáni 2021-es fellendülés során elért 7,7 %-ról 3,2 %-ra lassult, de a lassulás súlyossága gazdaságonként eltérő volt: a reál-GDP növekedése Montenegróban 6,1 %-ra, Albániában 4,8 %-ra, Bosznia-Hercegovinában 4 %-ra, Koszovóban 3,5 %-ra, Szerbiában 2,3 %-ra és Észak-Macedóniában 2,1 %-ra lassult. Törökországban a GDP-növekedés 5,6 %-ra lassult. Moldovában a GDP meredeken, 5,9 %-kal csökkent, míg Grúziában tovább nőtt, a kétszámjegyű 10,1 %-os szintre. A gazdasági növekedés terén az országok közötti különbségeket főként az Ukrajna elleni háború közvetlen és közvetett következményei okozták, ideértve a háború által a kereskedelmi kapcsolatokra, az energiára, az élelmiszerárakra és a menekültáramlásra gyakorolt hatásokat is. A tíz partner gazdasági kilátásait változatlanul nagyfokú bizonytalanság övezi a háború növekedésre, foglalkoztatásra és társadalmi kohézióra gyakorolt lehetséges további következményeivel kapcsolatban.

Egyre fontosabb, hogy mind a tíz bővítési gazdaság felgyorsítsa a **strukturális reformokat** annak érdekében, hogy középtávon lehetővé váljon a **fenntartható helyreállítás**, és előrelépés történjen az uniós tagság gazdasági kritériumainak teljesítése felé. Ez magában foglalja a működő piacgazdaság biztosítását, valamint az Európai Unión belül érvényesülő versenyképességgel és piaci erőkkel való megbirkózás képességének bizonyítását.

Az uniós csatlakozási folyamat alapkérdéseit tekintve a bővítési országok helyzetének részletesebb áttekintése az 1. mellékletben található.

V. A NYUGAT-BALKÁNON FEL KELL GYORSÍTANI A GAZDASÁGI KONVERGENCIÁT

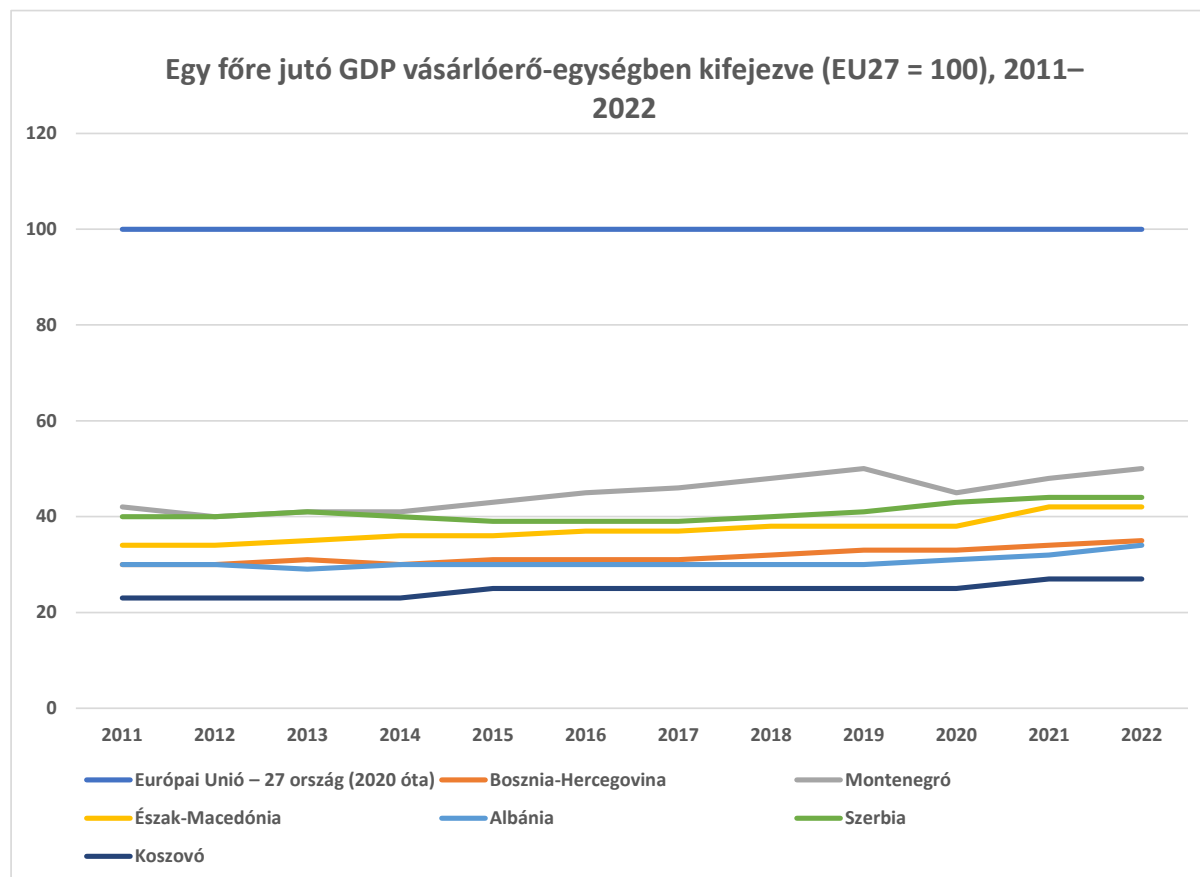
2023-ban hat egymást követő negyedév lassuló növekedése után a nyugat-balkáni régió gazdasági teljesítménye 2023 első negyedévében újra gyorsabban nőtt, mint az előző 3 hónapban. A régió éves szintű GDP-növekedése az előző negyedévi 1,6%-hoz képest kis mértékben, évi 1,7%-os növekedésre gyorsult a tárgynegyedévben, mivel Albánia és Bosznia-Hercegovina kivételével a legtöbb országban felgyorsult a gazdasági teljesítmény növekedési üteme. A növekedést általában a nettó export és a beruházások élénkülése fűtötte. A magánfogyasztás vegyes teljesítményt mutatott, mivel a legtöbb országban lassult, sőt egyes esetekben negatívvá vált, Montenegróban azonban továbbra is erőteljes ütemben nőtt.

A nyugat-balkáni gazdaságok már a Covid19-világjárvány előtt is **jelentős kihívásokkal** szembesültek, amelyek megakadályozták őket abban, hogy teljes mértékben kihasználják gazdasági potenciáljukat. Az országok lemaradtak a gazdasági szerkezetük reformja és a versenyképességük javítása terén, és magas munkanélküliségi rátával (különösen a fiatalok körében), jelentős strukturális munkaerőhiánnyal, az informális gazdaság állandósulásával, barátságtalan üzleti környezettel és alacsony mértékű innovációval szembesültek.

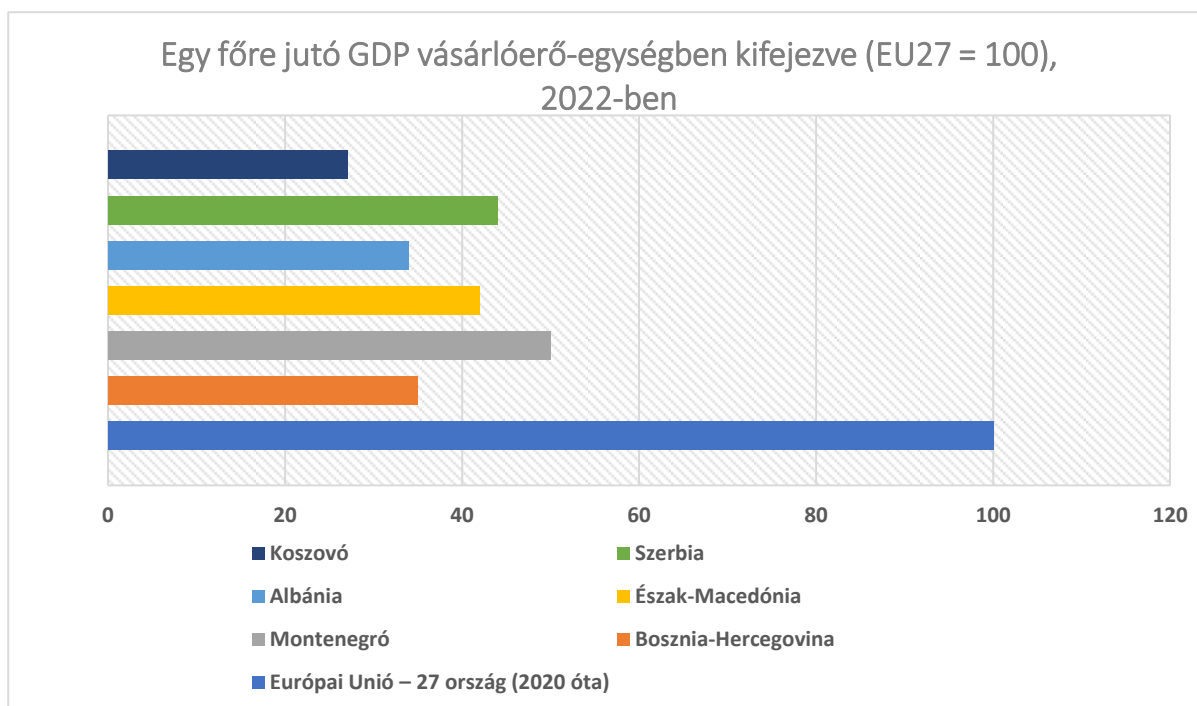
A **beruházási környezetet** a nyugat-balkáni térségben gyenge lábakon álló jogállamiság, az állami támogatásokra vonatkozó ellenőrzések megfelelő érvényesítésének hiánya, az állandósult szürkegazdaság, a finanszírozási eszközökhöz való nehéz hozzáférés, valamint a regionális integráció és konnektivitás alacsony szintje jellemzi. Az állam gazdasági beavatkozása nem csökken, ami felerősíti a korrupció kockázatát a gyenge államháztartási gazdálkodáson, valamint a szabályozási környezet és az adók gyakori változásain keresztül.

Az infrastruktúra korszerűsítése rendkívül fontos; a vonatkozó beruházási projekteket egységes projektkezelési rendszereken keresztül, az EU-val közösen megállapított prioritásoknak megfelelően kell kivitelezni.

A **gazdasági konvergencia** rendkívül fontos az uniós tagsággal járó előnyök szempontjából. A Nyugat-Balkán esetében a konvergencia alacsony, a vásárlóerő-paritás tekintetében az uniós átlag 30–50 %-a, és nem növekszik elég gyorsan. Az EU-bővítés ötödik fordulójának tapasztalatai azt mutatják, hogy az egységes uniós piachoz tartozás, a strukturális alapokkal ötvözve, pozitív hatást gyakorol a gazdasági konvergenciára.

Forrás: Eurostat, Világbank

Forrás: Eurostat, Világbank

A reformok további gyorsítása és a **Nyugat-Balkán** és az Európai Unió közötti **társadalmi-gazdasági konvergencia** fokozása, valamint annak elősegítése érdekében, hogy az országok megfeleljenek az uniós tagság követelményeinek, az Európai Bizottság új **Nyugat-Balkánra vonatkozó növekedési tervet javasol**¹⁸, amely már a csatlakozás előtt elérhetővé tenné az uniós tagsággal járó előnyök egy részét és további reformösztönzőket kínálna.

VI. REGIONÁLIS EGYÜTTMŰKÖDÉS ÉS JÓSZOMSZÉDI KAPCSOLATOK

A Nyugat-Balkánon a jószomszédi kapcsolatok és a regionális együttműködés alapvető elemek a stabilizációs és társulási, valamint a bővítési folyamat szempontjából.

Miután a hat nyugat-balkáni gazdaságban 2021. július 1-jén sikeresen bevezették a **belföldi díjszabás szerinti barangolást**, további előkészítő intézkedésekre került sor a **Nyugat-Balkán és az EU közötti barangolási díjak csökkentése** érdekében. A 2022. decemberi tiranai EU–Nyugat-Balkán csúcstalálkozó alkalmával elfogadták az EU és a Nyugat-Balkán közötti barangolási költségek csökkentésére vonatkozó ütemtervet. A díjak fokozatos csökkentésének első szakasza 2023 októberében kezdődött. A folyamat végső törekvése, hogy 2027-re a belföldi árakat megközelítő szintre csökkenjenek az EU-ra vonatkozó barangolási díjak. 2023. május 31-én az uniós és a moldovai távközlési szolgáltatók megállapodtak abban, hogy 2024 januárjától önkéntesen csökkentik a barangolási díjakat, közelebb hozva Moldovát a belföldi díjszabás szerinti barangolás megvalósulásához.

A **közös regionális piacra** vonatkozó kezdeményezés hatókörébe tartozó valamennyi területen intenzív szakmai munka folyt. A **Regionális Együttműködési Tanács**, a **Közép-európai Szabadkereskedelmi Megállapodás (CEFTA)** és a **hat nyugat-balkáni kamara által létrehozott beruházási fórum** égisze alatt zajló munka célja a személyek és szakemberek szabad mozgásának, az elektronikus szolgáltatások szabad nyújtásának lehetővé tétele, a foglalkoztatás és a kereskedelem előmozdítása, valamint a vámeljáráások megkönnyítése a

¹⁸ COM (2023) 691

régióban. 2022 novemberében a berlini folyamat csúcstalálkozóján a „nyugat-balkáni hatok” vezetői több „mobilitási megállapodást” hagytak jóvá, amelyek a régióon belül személyazonosító igazolvánnyal történő utazásra, valamint a felsőfokú képesítések és a szakmai képesítések kölcsönös elismerésére vonatkoznak. Végrehajtásukat követően ezek a megállapodások biztosítják majd az „utazáshoz, tanuláshoz és munkához” való jogot a régióban. A Közlekedési Közösség és a CEFTA aktív támogatásával további zöld és kék sávok létesültek Olaszország és Montenegró, illetve Albánia között, valamint Horvátország és Montenegró, illetve Bosznia-Hercegovina között. Általánosabban fogalmazva, a Közlekedési Közösség a vonatkozó uniós közlekedési vívmányok végrehajtása révén fontos szerepet játszott a Nyugat-Balkán támogatásában a bővítési folyamat során, és Ukrajna, Moldova és Grúzia Közlekedési Közösséggel való szorosabb társulását követően ugyanígy tesz majd az ő esetükben is. A Szerbia és Koszovó közötti, jogállással kapcsolatos nézeteltérések azonban továbbra is akadályozták, hogy hivatalosan elfogadhatók legyenek a CEFTA keretében technikailag elfogadott, egyre nagyobb számú, gazdaságilag fontos határozattervezetek. A régióonak határozott politikai szerepvállalás révén törekednie kell e munka végigvitelére, valamint arra, hogy a lakosság és a vállalkozások javát szolgálva az összes nyugat-balkáni partnerre alkalmazandó, jogilag kötelező erejű megállapodások, illetve határozatok kerüljenek elfogadásra. Ehhez a közös regionális piac létrehozására irányuló együttes erőfeszítésre van szükség, az uniós szabályokra és normákra építve, és tartózkodva az e munkát veszélyeztető egyoldalú lépésektől.

A **Koszovó és Szerbia közötti kapcsolatoknak** az EU közvetítésével zajló párbeszéd révén történő átfogó **normalizálása** továbbra is központi szerepet játszik Európa jövője és az egész régió stabilitása szempontjából.

A **meglévő kétoldalú megállapodásokat** – többek között a Görögország és Észak-Macedónia közötti preszpa-tavi megállapodást, valamint a barátságról, a jószomszédi viszonyról és az együttműködésről szóló, Bulgáriával kötött szerződést – minden félnek továbbra is jóhiszeműen végre kell hajtania.

A Nyugat-Balkánon továbbra is kulcsfontosságú a **múlt örökségén való túllépés** és az 1990-es évek konfliktusaiból eredő viták rendezése. Még mindig megoldásra várnak fontos nyitott bilaterális kérdések, többek között határkérdések, a háborús bűncselekmények áldozatainak való igazságszolgáltatás, a továbbra is eltűntként nyilvántartott személyek azonosítása és a múltbeli atrocitások pontos számbavétele regionális szinten. Az Európai Unióban nincs helye a lázító hangvételű retorikának vagy a háborús bűnösök dicsőítésének – egyik oldalról sem.

A **Törökország** és Görögország közötti kapcsolatok 2023 elejéig romlottak, a görög nép és kormány által a 2023. februári földrengéseket követően tanúsított szolidaritás azonban markáns javulást eredményezett a kapcsolatokban. Ezt követően magas szintű megbeszélésekre került sor, beleértve az államfői szintű találkozókat is.

A jelentéstételi időszakban Törökország nem végzett jogellenes fűrészi tevékenységet a Földközi-tenger keleti térségében.

A jóhiszemű párbeszéd folytatása, valamint az EU érdekeivel ellentétes és a nemzetközi jogot és az uniós tagállamok szuverén jogait sértő egyoldalú fellépésektől való tartózkodás elengedhetetlen feltétel a stabil és biztonságos környezet biztosításához a Földközi-tenger keleti térségében, valamint az EU és Törökország közötti, együttműködésen alapuló és kölcsönösen előnyös kapcsolat kialakításához. Törökországgal szemben elvárás, hogy egyértelműen elkötelezze magát a jószomszédi kapcsolatok, a nemzetközi megállapodások,

valamint az ENSZ Alapokmányával összhangban történő békés vitarendezés mellett, szükség esetén a Nemzetközi Bíróságot bevonásával.

Az EU továbbra is elkötelezett saját és tagállamai érdekeinek védelme, valamint a regionális stabilitás megőrzése mellett.

Kiemelten fontos, hogy Törökország elkötelezze magát a **ciprusi probléma** ENSZ keretében történő, az ENSZ Biztonsági Tanácsa vonatkozó határozatainak megfelelő és az uniós vívmányokkal és alapelvekkel összhangban álló, méltányos, átfogó és tartós, politikai egyenlőséget élvező két közösségből és két zónából álló föderáció modelljén alapuló **rendezéséről** szóló tárgyalások mellett, és aktívan hozzájáruljon azokhoz. Nem szabad olyan egyoldalú intézkedéseket hozni, amelyek feszültséget kelthetnek a szigeten, és alááshatják a tárgyalások újraindulását. Törökországnak haladéktalanul vissza kell vonnia a Varósiával kapcsolatban 2020 októbere óta tett valamennyi olyan intézkedést és lépést, amely ellentétes az ENSZ Biztonsági Tanácsának vonatkozó határozataival és nyilatkozataival. Törökországnak sürgősen teljesítenie kell az EU–Törökország társulási megállapodás kiegészítő jegyzőkönyvének teljes körű végrehajtására vonatkozó kötelezettségét, és előrelépést kell tennie a Ciprusi Köztársasággal fennálló viszony normalizálása terén. Törökország továbbra is az ENSZ Biztonsági Tanácsának határozataival ellentétes, kétállami megoldás mellett foglalt állást.

Oroszország **Ukrajna** elleni agressziós háborúja hatással volt Ukrajna kétoldalú partnereivel és szomszédos országokkal fennálló kapcsolataira. Az ukrán hatóságok igyekeztek fenntartani és tovább erősíteni az európai országokkal való együttműködést és diplomáciai kapcsolatokat.

Ukrajna nyugat-balkáni országokkal fenntartott kapcsolatai összességében javultak, bár Szerbiával és a Boszniai Szerb Köztársasággal azok Oroszországgal fenntartott kapcsolatai tekintetében eltérő álláspontok alakultak ki. A Grúziával fennálló kapcsolatokra bizonyos nyomás nehezedett, különösen amiatt, hogy Grúzia nem igazodik az Oroszországgal szembeni szankciókhoz. Törökország – jelentős kétoldalú gazdasági és emberek közötti kapcsolatokkal – továbbra is stratégiai partner Ukrajna számára, amit a kétoldalú vízummentességi rendszer és a 2022 februárjában aláírt szabadkereskedelmi megállapodás is bizonyít. Törökország az ukrán nemzetközi krími platformnak is kiemelkedő résztvevője.

Oroszország Ukrajna elleni agressziós háborúját követően **Moldova** fokozta együttműködését Ukrajnával és Romániával az ukrán menekültek humanitárius támogatása, az energiabiztonság, a közlekedés és az összekapcsoltság terén. Oroszország Ukrajna elleni agressziós háborújának kezdete óta az Európai Bizottság több mint 48 millió EUR összegű humanitárius segítséget nyújtott Moldovának az országban élő ukrán menekültek és az őket befogadó moldovai családok támogatására.

A jelentéstételi időszakban tovább javult az Ukrajnával folytatott kétoldalú együttműködés. Moldova az orosz háború kezdete óta szolidaritást tanúsít Ukrajnával, az ENSZ Közgyűlésének vonatkozó határozataival mellett szavazott, és csatlakozott a nemzetközi szervezetekben tett, a katonai agressziót elítélő számos politikai nyilatkozathoz. Az ország nagyszámú menekültet fogadott be és támogat, nagymértékben nemzetközi humanitárius adományozókra támaszkodva, és aktívan támogatta új kereskedelmi útvonalak kialakítását a „Szolidaritási folyosók” kezdeményezés keretében. A kahovkai gát pusztulását követően Moldova kétoldalú segítséget ajánlott fel Ukrajnának a katasztrófa humanitárius következményeinek kezeléséhez.

Grúzia diplomáciai kapcsolatokat ápol valamennyi szomszédjával, kivéve az Oroszországi Föderációt a 2008-as háború óta. A két fél részt vesz a genfi nemzetközi tárgyalásokban, amelyek társelnökei az EU, az ENSZ és az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet.

Grúzia stratégiai partnerséget alakított ki Törökországgal. Grúzia továbbra is támogatja Ukrajna területi integritását és szuverenitását – az Ukrajnát támogató ENSZ-határozatok társszerzősége révén is, azonban nem igazodik az Oroszországgal szembeni uniós korlátozó intézkedésekhez. Az Oroszország és Grúzia közötti légi járatok újraindítása és a börtönben lévő Szaakasvili korábbi grúz elnök – aki ukrán állampolgár – orvosi kezelésre szoruló állapota további diplomáciai feszültségekhez vezettek.

Ukrajna, Moldova és Grúzia továbbra is aktívan részt vesz a **keleti partnerségben**.

A területi együttműködés lehetővé teszi a bővítési országok számára, hogy a kulcsfontosságú társadalmi és gazdasági ágazatokban együtt dolgozzanak egymással és a szomszédos uniós tagállamokkal. Konkrétabban, a **határokon átnyúló együttműködési** programok lehetőséget teremtenek a helyi önkormányzati szintű párbeszédre és együttműködésre, a közösségek, a magánszektor és a civil társadalmi szervezetek bevonásával. Az EU adriai- és jón-tengeri régióra, valamint a Duna régióra vonatkozó stratégiája továbbra is hozzájárul a tagállamok és a tagjelölt országok közötti együttműködéshez azáltal, hogy a különböző uniós szakpolitikákkal – többek között a kohéziós politikával – kapcsolatos igazgatási kapacitást erősíti, valamint együttműködési platformot biztosít.

VII. KÖVETKEZTETÉSEK ÉS AJÁNLÁSOK

I.

1. A gyorsan változó **geopolitikai környezetben** az EU bebizonyította: készen áll arra, hogy a nemzetközi szintéren elfoglalt pozíciójának megerősítése révén szembenézzen a kihívásokkal. Az Unió azon céljával összhangban, hogy előmozdítsa a békét, az általa vallott értékeket és népei jólétét, az EU bővítése továbbra is hatékony eszköz a demokrácia, a jogállamiság és az alapvető jogok tiszteletben tartásának előmozdítására. A hiteles, érdemeken alapuló csatlakozási perspektíva az átalakulás fontos hajtóereje, ami ezáltal kollektív biztonságunkat és társadalmi-gazdasági jólétünket is erősíti. Ez elengedhetetlen a megbékélés és a stabilitás előmozdításához az európai kontinensen. **A történelem állította kihívásra** válaszul most az **EU bővítésének felgyorsításán** és **az Unió kiteljesítésén** kell dolgoznunk.
2. Az **EU bővítési politikája új lendületet kapott**. A Nyugat-Balkán, Ukrajna, Moldova és Grúzia uniós tagságának szilárd perspektívája az EU saját politikai, biztonsági és gazdasági érdeke, és alapvető fontosságú a jelenlegi geopolitikai helyzetben.

A granadai nyilatkozatban¹⁹ az uniós vezetők emlékeztetnek arra, hogy „*a bővítés az európai polgárok gazdasági és társadalmi körülményei javításának, az országok közötti egyenlőtlenségek csökkentésének egyik mozgatórugója, és a bővítésnek elő kell mozdítania az Unió alapját képező értékeket.*” Arra is felhívják a figyelmet, hogy **mind az EU-nak, mind a jövőbeli tagállamoknak** készen kell állniuk egy méginkább kibővült Unióra. Ehhez az Uniónak el kell végeznie a szükséges belső munkát és reformokat. Ugyanakkor elengedhetetlen, hogy a csatlakozni kívánó országok fokozzák reformtörekvéseiket, különösen a jogállamiság területén, összhangban a csatlakozási folyamat érdemeken alapuló jellegével és az EU által nyújtott támogatással.

3. Az elmúlt évben **jelentős fejlemények** történtek az EU bővítési menetrendjében.

¹⁹ [Granadai nyilatkozat](#)

Az Európai Tanács elismerte **Ukrajna, Moldova és Grúzia** európai perspektíváját. Az uniós vezetők úgy határoztak, hogy tagjelölt ország státuszt adnak Ukrajnának és a Moldovai Köztársaságnak, Grúzia pedig szintén megkapja a tagjelölt státuszt, amint kezelte a csatlakozási kérelméről szóló bizottsági véleményben meghatározott prioritásokat.

A **Nyugat-Balkánon** 2022 júliusában került sor a **csatlakozási tárgyalásokról** szóló első kormányközi konferenciára Albánia és Észak-Macedónia részvételével. Ezt az uniós vívmányok elemző vizsgálata (átvilágítási folyamat) követi. 2022 decemberében az Európai Tanács azzal a feltétellel adta meg Bosznia-Hercegovinának az **uniós tagjelölti státuszt**, hogy az ország végrehajtsa a bővítési politikáról szóló 2022. októberi bizottsági közleményben meghatározott lépéseket. 2022 decemberében **Koszovó** uniós tagság iránti kérelmet nyújtott be. Az EU 2023 tavaszán 2024. január 1-jével hatályba lépő vízumliberalizációról határozott Koszovó tekintetében.

4. Most minden bővítési országnak **történelmi lehetősége** van arra, hogy jövőjét szorosan az Európai Unióhoz kapcsolja. A Bizottság készen áll arra, hogy felgyorsítsa csatlakozási folyamataikat, és biztosítsa, hogy **a következő bővítés a haladás katalizátora legyen**. A csatlakozás **érdemeken alapuló folyamat**, amely kizárólag az egyes országok által elért objektív előrehaladástól függ, és ez így is marad. A bővítési politika sarokkövei továbbra is a jogállamiság, a gazdaság, a demokratikus intézmények működése és a közigazgatási reform. Az új lendületet teljes körűen kihasználva az országoknak határozottabban kell cselekedniük a szükséges reformok végrehajtása, valamint az alapkérdések terén kézzelfogható és visszafordíthatatlan eredmények elérése érdekében.
5. Emellett a gazdasági növekedés sok országban túl lassú, ezért az EU-hoz való felzárkózás nem megy elég gyorsan. Célzott strukturális reformokra van szükség, különösen a nyugat-balkáni régió növekedési potenciáljának felszabadításához. A jogállamiság és az üzleti környezet javítása kulcsfontosságú a beruházások vonzásához, valamint a kereskedelmi integráció fokozásához, amelyek szükségesek a növekedés fellendítéséhez és a régió EU-hoz való közelítéséhez. A Bizottság ezért ezzel párhuzamosan új **növekedési tervet javasol a Nyugat-Balkánra vonatkozóan**²⁰. A terv négy pillérből áll, amelyek kölcsönösen erősítik egymást: i. az integráció fokozása az EU egységes piacával, aminek együtt kell járnia ii. a piacok valamennyi nyugat-balkáni szomszéd előtti megnyitásával és egy közös regionális piac kiépítésével. iii. A jelenlegi reformok elmélyítése érdekében a beruházási prioritásokat és reformokat a gazdasági reformprogramokra építő országonkénti reformtervekben rögzítik majd. iv. E reformok megvalósítása fokozott pénzügyi támogatást von maga után.

Kétoldalú problémák – különösen a Nyugat-Balkánon – nemcsak a regionális gazdasági integrációt hátráltatják, hanem lelassítják az országok EU-ba vezető útját is. A megoldatlan kérdések instabilitás, sőt eszkalálódás kockázatát hordozzák magukban, amint azt az észak-koszovói Banjskában szeptember 24-én a koszovói rendőrség ellen elkövetett erőszakos támadás is bizonyítja. Ezért alapvető fontosságú, hogy az érintett felek foglalkozzanak a nyitott kérdésekkel, és kölcsönösen elfogadható megoldásokat találjanak. Ezzel összefüggésben mind Koszovót, mind Szerbiát arra kérjük, hogy további késedelem vagy előfeltételek nélkül konstruktívabban vegyenek részt a megállapodásnak és végrehajtási mellékletének, valamint az EU közvetítésével zajló párbeszéd során elért egyéb megállapodásoknak a végrehajtásában. Ez magában foglalja a szerb többségű önkormányzatok szövetségének/közösségének létrehozását is. A kapcsolatok

²⁰ COM (2023) 691; COM (2023) 692

normalizálása mindkét fél esetében alapvető feltétel az európai úton való előrehaladáshoz. Mindkét fél jelentős lehetőségek elvesztését kockáztatja, ha nem történik előrelépés.

6. **Törökország** változatlanul az Európai Unió kulcsfontosságú partnere a közös érdeknek számító alapvető fontosságú területeken. Az EU-nak stratégiai érdeke, hogy a Földközi-tenger keleti térsége stabil és biztonságos környezet legyen, és hogy Törökországgal kooperatív és kölcsönösen előnyös partnerséget építsen ki.

2022 decemberében a Tanács újfent megállapította, hogy Törökország egyre inkább távolodik az Európai Uniótól, továbbá hogy Törökország csatlakozási tárgyalásai gyakorlatilag holtpontra jutottak, és további fejezetek megnyitása vagy lezárása jelenleg nem jöhet szóba. A fenti értékelés alapjául szolgáló tények változatlanul fennállnak. Az Európai Tanács 2023 júniusában felkérte a főképviselőt és a Bizottságot, hogy az Európai Tanács által meghatározott eszközökre és lehetőségekre építve, valamint a stratégiai és előre tekintő együttműködés érdekében nyújtsanak be jelentést az Európai Tanácsnak az EU és Törökország közötti kapcsolatok aktuális állásáról. Ezt a jelentést 2023 novemberében nyújtják be. A Bizottság és a főképviselő 2024 végéig tájékoztatni fogja az Európai Tanácsot a fent említett lépések aktuális állásáról.

II.

7. **Montenegróban** a hatóságok uniós csatlakozási folyamata iránti politikai elkötelezettsége az ország kulcsfontosságú prioritásának minősül, és ez az elkötelezettség általában véve tükröződik a szakpolitikai döntésekben. Ennek megfelelően az EU kül- és biztonságpolitikájához való igazodás mértéke változatlanul 100 %, a szankciókat is ideértve. Montenegro azzal járult hozzá az EU-ba irányuló vegyes összetételű migrációs áramlások kezeléséhez, hogy együttműködött a Nyugat-Balkánra vonatkozó uniós cselekvési terv végrehajtásában. Az elmúlt két évben azonban a politikai instabilitás, a feszültségek, a demokratikus és igazságszolgáltatási intézmények gyenge működése, valamint a teljes körű felhatalmazással rendelkező kormány hiánya megakasztotta a döntéshozatali folyamatokat és a reformok végrehajtását, ami a tárgyalások jelentős lelassulásához vezetett. A Bizottság értékelése szerint a tárgyalási kerettel összhangban jelenleg biztosított az általános egyensúly egyrészt a jogállamisággal foglalkozó fejezetek keretében elért eredmények, másrészt a fejezetekről folytatott csatlakozási tárgyalások előrehaladása között.

A csatlakozási tárgyalások további általános haladása szempontjából (még az egyéb fejezetek vagy témakörök ideiglenes lezárása irányába való elmozdulás előtt) továbbra is a **23. és 24. fejezetben meghatározott időközi jogállamisági kritériumok teljesítése** a fő prioritás. E mérőszám elérése érdekében Montenegrónak fokoznia kell a lezáratlan kérdések megoldására irányuló erőfeszítéseit, többek között a véleménynyilvánítás szabadsága és a tömegtájékoztatás szabadsága, a korrupció és a szervezett bűnözés elleni küzdelem kritikus területén, valamint fel kell gyorsítania és el kell mélyítenie a bírák függetlenségével, szakmaiságával és elszámoltathatóságával – a bírói kinevezéseket is ideértve – kapcsolatos reformokat. Az új parlament és az új kormány megalakulására 2023. október végén került sor. Az új kormánynak az uniós vonatkozású kulcsfontosságú reformok végrehajtására kell összpontosítania, a megfelelően működő parlament pedig

elengedhetetlen. A munkának arra kell összpontosítania, hogy széles körű politikai konszenzus alakuljon ki a kulcsfontosságú reformokkal kapcsolatban, és hogy a fő teendőkre összpontosuljon a figyelem az uniós integrációs menetrend gyakorlati előmozdítása érdekében.

8. **Szerbiában** az új kormány 2022. október végi megalakulását követően felgyorsult a reformok üteme, bár a 2023. májusi két tragikus tömeges lövöldözést követő politikai fejlemények átmeneti lassulást eredményeztek. A jogállamiság terén Szerbia lépéseket tett az bírák függetlenségének és elszámoltathatóságának megerősítése érdekében azáltal, hogy időben elfogadta a 2022. évi alkotmánymódosítások gyakorlati érvényesülését biztosító jogszabályokat. Szerbia új médiajogszabályokat is kidolgozott és elfogadott, amelyek végrehajtása jelentősen javíthatja a szabályozási környezetet. Javította az uniós vízümpolitikához való igazodást, és hatályon kívül helyezte a vezetékesinfrastruktúra-projektekre vonatkozó speciális közbeszerzési eljárásokról szóló törvényt. További munkára és tartós politikai elkötelezettségre van szükség a jogállamiság területén szükséges reformok elfogadásához és végrehajtásához. Bevezetésre került a gázágazaton belül a tulajdonjog szétválasztását lehetővé tevő jogi keret, a késedelmek azonban mára jelentősek. Szerbia szabadkereskedelmi megállapodást kötött Kínával, ami komoly kérdéseket vet fel. Szerbiának prioritásként kell kezelnie az EU közös kül- és biztonságpolitikájához való igazodás javítását, beleértve az Oroszországgal kapcsolatos korlátozó intézkedéseket és nyilatkozatokat is, és tartózkodnia kell az olyan fellépésektől és nyilatkozatoktól, amelyek ellentétesek az EU külpolitikai és egyéb stratégiai kérdésekkel kapcsolatos álláspontjaival. A Bizottság úgy értékeli, hogy a tárgyalási kerettel összhangban sokkal nagyobb előrelépést lehetett volna elérni a csatlakozási tárgyalások során. Folyamatos figyelmet kell fordítani az általános egyensúly fenntartására egyrészt a jogállamisággal foglalkozó fejezetek keretében és a Koszovóhoz fűződő kapcsolatok normalizálása terén elért eredmények, másrészt az egyes fejezetekről folytatott csatlakozási tárgyalások előrehaladása között. A kapcsolatok normalizálása mind Szerbia, mind Koszovó európai útjának alapvető feltétele, és előrelépés hiányában mindkét fél jelentős lehetőségeket veszíthet el.

A Bizottság továbbra is úgy értékeli, hogy Szerbia technikailag teljesítette a 3. témakör (Versenyképesség és inkluzív növekedés) megnyitásához szükséges kritériumokat.

Szerbia esetében a jogállamiság és a Koszovóval fennálló kapcsolat normalizálása felé való elmozdulás továbbra is meghatározza a csatlakozási tárgyalások sebességét. Szerbiával szemben elvárás, hogy a jövő évben egyértelműen demonstrálja a csatlakozási folyamat előmozdítása iránti elkötelezettségét azáltal, hogy felgyorsítja az uniós csatlakozással kapcsolatos reformok általános végrehajtására irányuló munkáját. A jogállamiságot illetően Szerbiának kezelnie kell a hiányosságokat, különösen az olyan kulcsfontosságú területeken, mint az igazságszolgáltatás, a korrupció és a szervezett bűnözés elleni küzdelem, a tömegtájékoztatás szabadsága és a háborús bűncselekmények belföldi kezelése. Hiteles erőfeszítéseket kell tennie továbbá a dezinformáció, a külföldi beavatkozás és az információmanipuláció megszüntetése, az energiaágazat Oroszországtól való függőségének csökkentése és az EU-val a migráció területén folytatott együttműködés fokozása érdekében, továbbá felelősséget kell vállalnia az EU-val kapcsolatos proaktív és objektív kommunikációért. Szerbia azáltal járult hozzá az EU-ba irányuló vegyes összetételű migrációs áramlások kezeléséhez, hogy együttműködött a Nyugat-Balkánra vonatkozó uniós cselekvési terv végrehajtásában.

Szerbia továbbra is részt vett a Koszovóval fennálló kapcsolatok normalizálásáról szóló, az EU közvetítésével zajló párbeszédben, de komolyabb elkötelezettségről kell tanúbizonyságot tennie, több erőfeszítést kell tennie és kompromisszumokat kell kötnie a Koszovóval fennálló kapcsolatok normalizálási folyamatának előmozdítása érdekében. Szerbiának fenn kell tartania a párbeszéddel kapcsolatos kötelezettségvállalásait, és el kell köteleznie magát amellett, hogy teljes mértékben végrehajtja a párbeszédről szóló valamennyi korábbi megállapodást, valamint a kapcsolatok normalizálása felé vezető útról szóló megállapodást és annak végrehajtási mellékletét. Az országgal szemben elvárás, hogy konstruktívabb szerepet vállaljon a normalizációról szóló, átfogó, jogilag kötelező erejű megállapodásról szóló tárgyalások lehetővé tétele érdekében. Szerbiának továbbá teljes mértékben együtt kell működnie a koszovói rendőrség elleni 2023. szeptember 24-i erőszakos támadás és a KFOR elleni május 29-i támadások kivizsgálásában. A támadás elkövetőit el kell fogni és gyorsan bíróság elé kell állítani, Szerbiának pedig teljes mértékben együtt kell működnie és minden szükséges lépést meg kell tennie e tekintetben.

9. **Észak-Macedóniában** a hatóságok következetesen úgy nyilatkoztak, hogy továbbra is stratégiai céljuk az uniós csatlakozás. Tárgyaló országgént Észak-Macedóniának végre kell hajtania az uniós vonatkozású reformokat, többek között az „alapkérdések” témakörbe tartozó területeken, nevezetesen az igazságszolgáltatás, a korrupció és a szervezett bűnözés elleni küzdelem, továbbá a közigazgatási reform területén – utóbbiba beleértve az államháztartás kezelését –, valamint a közbeszerzések tekintetében is. Komoly aggályokat vetettek fel a büntető törvénykönyv bizonyos olyan módosításai, amelyek számos magas szinten elkövetett korrupciós ügyet érintenek. Kulcsfontosságú az igazságszolgáltatási rendszerbe vetett bizalom megerősítése és a korrupció elleni lankadatlan küzdelem, többek között a magas szinten elkövetett korrupciós cselekmények kivizsgálása, büntetőeljárás alá vonása és jogerős elítélése terén elért szilárd eredmények révén. Oroszország Ukrajna elleni agressziós háborúját követően az ország továbbra is teljes mértékben igazodik az EU valamennyi közös kül- és biztonságpolitikai döntéséhez. Észak-Macedónia azáltal járult hozzá az EU-ba irányuló vegyes összetételű migrációs áramlások kezeléséhez, hogy együttműködött a Nyugat-Balkánra vonatkozó uniós cselekvési terv végrehajtásában.

Észak-Macedónia kötelezettséget vállalt arra, hogy prioritásként kezeli a vonatkozó alkotmánymódosítások elindítását és megvalósítását annak érdekében, hogy az állam határain belül élő, más nemzetiséghez tartozó állampolgárokat is az Alkotmány hatálya alá vonja. Az ország a többnemzetiségű társadalom jó példája. Az Észak-Macedóniával folytatott uniós csatlakozási tárgyalások folyamatáról szóló, 2022. júliusi első kormányközi konferenciát követően az uniós vívmányok elemző vizsgálata (az átvilágítás) zökkenőmentesen halad előre. Észak-Macedónia aktívan részt vesz az átvilágítási folyamatban, és magas szintű elkötelezettségről tesz tanúbizonyságot. Az „1. témakör – Alapkérdések” című átvilágítási jelentést a Bizottság 2023 júliusában nyújtotta be a Tanácsnak.

A 2022. júliusi tanácsi következtetések fényében a Bizottság az „1. témakör – Alapkérdések” című átvilágítási jelentés gyors és határozott nyomon követésére számít, többek között az országnak a tárgyalási kerettel összhangban álló ütemtervei tekintetében, annak érdekében, hogy ez év végéig megnyithassák az első témakörrel szóló tárgyalásokat.

10. **Albániában** a hatóságok következetesen amellet foglaltak állást, hogy az uniós csatlakozás mint stratégiai cél az ország fő prioritása. Albánia az „alapkérdések” témakör keretében további előrehaladást ért el a reformok terén, többek között az átfogó igazságügyi reform végrehajtásának folytatásával. A korrupció és a szervezett bűnözés elleni szakosított struktúra további konkrét eredményeket hozott. A szervezett bűnözés elleni küzdelem terén folytatódott a hatékony együttműködés az uniós tagállamokkal és az uniós ügynökségekkel. Albánia hozzájárult az EU-ba irányuló vegyes összetételű migrációs áramlások kezeléséhez azáltal, hogy együttműködött a Nyugat-Balkánra vonatkozó uniós cselekvési terv végrehajtásában.

Albánia nem állandó tagként aktívan részt vesz az ENSZ Biztonsági Tanácsában, többek között az Ukrajna elleni orosz agressziós háborút elítélő határozatok egyik megszövegezőjeként. Albánia teljes mértékben igazodik az uniós közös és kül- és biztonságpolitikához, ami az uniós csatlakozásra vonatkozó stratégiai döntésének és megbízható partnerként betöltött szerepének félreismerhetetlen jele.

Az Albániával folytatott uniós csatlakozási tárgyalások folyamatáról szóló, 2022. júliusi első kormányközi konferenciát követően az uniós vívmányok elemző vizsgálata (az átvilágítás) zökkenőmentesen halad előre. Albánia aktívan részt vesz az átvilágítási folyamatban, és magas szintű elkötelezettségről tesz tanúbizonyságot. Az „1. témakör – Alapkérdések” című átvilágítási jelentést a Bizottság 2023 júliusában nyújtotta be a Tanácsnak.

A 2022. júliusi tanácsi következtetések fényében a Bizottság az „1. témakör – Alapkérdések” című átvilágítási jelentés gyors és határozott nyomon követésére számít, többek között az országnak a tárgyalási kerettel összhangban álló ütemtervei tekintetében, annak érdekében, hogy ez év végéig megnyithassák az első témakörrel szóló tárgyalásokat.

11. A Bizottság üdvözli a **Bosznia-Hercegovina** által az Európai Tanács 2022. decemberi, az országnak tagjelölti státuszt adó ülése óta a reformok terén végzett munkát. A Bizottság üdvözli továbbá, hogy gyorsan, 2023 januárjában hivatalba lépett az új Miniszterek Tanácsa. A politikai pártoknak az európai integráció mint stratégiai cél melletti nyilvános elköteleződése pozitív eredményeket hozott.

Bosznia-Hercegovina lépéseket és kötelezettségvállalásokat tett a kulcsfontosságú prioritások teljesítése, valamint a tagjelölt státuszra vonatkozó bizottsági ajánlásban meghatározott intézkedések megtétele érdekében. A Miniszterek Tanácsa stratégiákat fogadott el a szervezett bűnözés elleni küzdelem érdekében, aktualizált kockázatértékelést és egy azt kísérő cselekvési tervet készített a pénzmosás és a terrorizmusfinanszírozás elleni küzdelem tekintetében, a migrációra és a terrorizmusra vonatkozó stratégiákat és cselekvési terveket fogadott el, és kijelölte a háborús bűncselekmények feldolgozására vonatkozó nemzeti stratégia végrehajtásáért felelős felügyeleti szervet. Bosznia-Hercegovina hozzájárult az EU-ba irányuló vegyes összetételű migrációs áramlások kezeléséhez azáltal, hogy együttműködött a Nyugat-Balkánra vonatkozó uniós cselekvési terv végrehajtásában. Az Európával való együttműködésért felelős kapcsolattartó pont 2023 júniusában kezdte meg működését. Az ország jogszabályokat fogadott el, különösen a bírói integritásról a Bírói és Ügyészi Főtanács módosításai révén; a kínzás megelőzéséről (az ombudsman kijelölése nemzeti megelőző mechanizmusként), a külföldiekről, az információhoz való hozzáférés szabadságáról, valamint elfogadta a nemek közötti egyenlőségre vonatkozó cselekvési tervet. A jelentéstételi időszakban jelentősen javult az EU közös kül- és

biztonságpolitikájához való igazodás, de a korlátozó intézkedések végrehajtása terén még sok a tennivaló.

A koalíciós pártoknak az európai integráció mint stratégiai cél melletti nyilvános elköteleződése pozitív eredményeket hozott a tagjelölti státusz odaítélése óta. Ugyanakkor negatív fejlemények történtek a Boszniai Szerb Köztársaságban, amely felszólította az alkotmánybírókat, hogy mondjanak le, és törvényt fogadott el, amely kimondja, hogy az Alkotmánybíróság határozatai nem kerülnek végrehajtásra, megsértve ezzel az ország alkotmányos rendjét és jogrendjét. A Boszniai Szerb Köztársaság emellett ismét büntetőjogi szankciókat vezetett be a rágalmazásért, korlátozva a véleménynyilvánítás és a tömegtájékoztatás szabadságát. Az entitás egy, a civil társadalmi csoportokat mint „külföldi ügynököket” célzó törvénytervezet elfogadására is készül; a tervezet elfogadása esetén további jelentős visszalépés történne az alapvető jogok terén. Az ország egységét, szuverenitását, területi integritását, alkotmányos rendjét és nemzetközi személyiségét aláásó szeparatista fellépések akadályozzák az uniós csatlakozás előrehaladását.

Számos, különösen az állami vagyoni vonatkozó alkotmánybíróági határozat teljes körű végrehajtása még várat magára. Mindkét entitás parlamentjének mielőbb bírakat kell kineveznie az Alkotmánybíróság teljes létszámának biztosítása érdekében. Az országnak sürgősen véglegesítenie kell a függőben lévő alkotmányos és választójogi reformokat. További reformokra van szükség ahhoz, hogy az Alkotmány összhangba kerüljön az emberi jogok európai egyezményével, megfelelően a *Sejdić-Finci*-ügyben hozott ítéletnek.

Összességében Bosznia-Hercegovinának további erőfeszítéseket kell tennie az uniós tagsági kérelméről szóló bizottsági véleményben meghatározott 14 fő prioritás és a tagjelölt státuszra vonatkozó bizottsági ajánlásban meghatározott lépések teljesítése érdekében. A tizennégy fő prioritás végrehajtásának jelenlegi állását az országjelentés ismerteti. A Bizottság azt javasolja, hogy akkor kezdődjenek meg Bosznia-Hercegovinával az uniós csatlakozási tárgyalások, amint az ország kellő mértékben eleget tett a tagsági kritériumoknak.

A Bizottság legkésőbb 2024 márciusában jelentést tesz a Tanácsnak az elért eredményekről.

12. **Koszovó** uniós tagság iránti kérelmének 2022. decemberi benyújtását követően az ország kormánya folytatta az uniós reformprogram végrehajtását. Koszovó előrelépést tett a választási reformra vonatkozó, régóta fennálló uniós ajánlások végrehajtása terén, amelyek két fontos választási törvény elfogadásához vezettek. Koszovónak fokoznia kell a jogállamiság és a közigazgatás megerősítésére, valamint az energetikai reziliencia kiépítésére irányuló erőfeszítéseit. Koszovó hozzájárult az EU-ba irányuló vegyes összetételű migrációs áramlások kezeléséhez azáltal, hogy együttműködött a Nyugat-Balkánra vonatkozó uniós cselekvési terv végrehajtásában. A koszovói állampolgárokra vonatkozó vízumliberalizáció a tervek szerint 2024. január 1-jén lép hatályba. Az észak-koszovói helyzetet számos, változó intenzitású válság súlyosbította. A koszovói intézményeknél tisztséget betöltő koszovói szerbek 2022 novemberében testületileg lemondtak. Lemondásukat követően 2023 áprilisában a négy észak-koszovói településen helyi időközi választásokat tartottak. A rendkívül alacsony részvételi arány – különösen a koszovói szerb közösség körében – megmutatta, hogy ezek a választások nem kínálnak hosszú távú politikai megoldást. Továbbra is elengedhetetlen egy olyan helyzet

visszaállítása, amelyben a koszovói szerbek aktívan részt vesznek az észak-koszovói helyi kormányzásban, a rendőrségben és az igazságszolgáltatásban. A lehető leghamarabb előrehozott helyhatósági választásokat kell tartani mind a négy településen, teljes mértékben inkluzív módon és a koszovói szerbek feltétel nélküli részvételével. Koszovónak gondoskodnia kell az észak-koszovói helyzet dezeszkalációjáról a koszovói különleges rendőri erők állandó jelenlétének csökkentésével, lazítania kell a földterületek kisajátításán és a kilakoltatási határozatokon északon.

Koszovó továbbra is részt vett a Szerbiával fennálló kapcsolatok normalizálásáról szóló, az EU közvetítésével zajló párbeszédben, de komolyabb elkötelezettségről kell tanúbizonyságot tennie, több erőfeszítést kell tennie és kompromisszumokat kell kötnie a Szerbiával fennálló kapcsolatok normalizálási folyamatának előmozdítása érdekében. Koszovónak fenn kell tartania a párbeszéddel kapcsolatos kötelezettségvállalásait, és el kell köteleznie magát amellet, hogy teljeskörűen végrehajta a párbeszédről szóló valamennyi korábbi megállapodást, valamint a kapcsolatok normalizálása felé vezető útról szóló megállapodást és annak végrehajtási mellékletét. Koszovóval szemben elvárás, hogy konstruktívabb szerepet vállaljon a normalizációról szóló, átfogó, jogilag kötelező erejű megállapodásról szóló tárgyalások lehetővé tétele érdekében. A kapcsolatok normalizálása mind Szerbia, mind Koszovó európai útjának alapvető feltétele, és előrelépés hiányában mindkét fél jelentős lehetőségeket veszíthet el.

13. **Törökország** tagjelölt ország és az EU kulcsfontosságú partnere. A Törökországgal folytatott csatlakozási tárgyalások az Európai Tanács határozataival összhangban 2018 júniusa óta szünetelnek, mivel Törökország folyamatosan távolodott az EU-tól. A jogállamiságról és az alapvető jogokról folytatott párbeszéd változatlanul az EU és Törökország közötti kapcsolatok szerves része. Továbbra is aggodalomra ad okot, hogy Törökország megtagadja az Emberi Jogok Európai Bírósága egyes határozatainak végrehajtását. Törökország jelentős regionális szereplő a külpolitika területén, ami fontos eleme az EU és Törökország közötti kapcsolatoknak annak ellenére is, hogy egyes külpolitikai kérdésekben továbbra is eltérő álláspontokat képvisel a két fél. Törökország változatlanul nagyon alacsony, 10 %-os mértékben igazodik az EU közös kül- és biztonságpolitikájához. Elítélte Oroszország Ukrajna elleni agressziós háborúját, és politikai és diplomáciai szinten is aktív volt, többek között a közvetlen tárgyalások elősegítésével, a dezeszkaláció és a tűzszünet érdekében tett erőfeszítésekkel, az ukrán gabonaexport és a fogolycsere elősegítésével, valamint kulcsfontosságú és erőteljes katonai segítségnyújtással Ukrajna számára. Mindazonáltal Törökország továbbra is tartózkodott az Oroszországgal szembeni uniós korlátozó intézkedésekhez való igazodástól. A Hamasz Izrael elleni 2023. október 7-i támadását követő, a terrorcsoportot támogató török retorika teljes mértékben ellentétes az uniós megközelítéssel.

Az országgal szemben elvárás, hogy tevékenyen támogassa a ciprusi probléma ENSZ keretében történő, az ENSZ Biztonsági Tanácsa vonatkozó határozatainak megfelelő és az uniós vívmányokkal és alapelvekkel összhangban álló, méltányos, átfogó és tartós rendezéséről szóló tárgyalásokat. Fontos, hogy Törökország újlag megerősítse elkötelezettségét a Ciprussal kapcsolatos, a Biztonsági Tanács releváns határozataival – többek között azok külső vonatkozásaival – összhangban zajló, az ENSZ által vezetett vitarendezési tárgyalások iránt. Törökországnak emellett sürgősen teljesítenie kell azon kötelezettségét, hogy teljeskörűen és megkülönböztetésmentes módon végrehajta az EU–Törökország társulási megállapodás kiegészítő jegyzőkönyvét.

Folytatódott az együttműködés Törökországgal a közös érdekű területeken, például a terrorizmus elleni küzdelem, a gazdaság, az energia, az élelmezésbiztonság, a migráció és a közlekedés területén. Az EU-nak stratégiai érdeke, hogy a Földközi-tenger keleti térsége stabil és biztonságos környezet legyen, és hogy Törökországgal kooperatív és kölcsönösen előnyös kapcsolatot építsen ki. A Bizottság és a főképviselő 2023 novemberében jelentést nyújt be az Európai Tanácsnak, amelyben további lehetőségeket fognak meghatározni a kapcsolat fejlesztésére.

14. A Bizottság üdvözli, hogy **Ukrajna** – Oroszország agressziós háborúja ellenére – jelentős munkát végzett a reformok terén az Európai Tanács 2022. júniusi ülése óta. A Bizottság úgy véli, hogy Ukrajna jelentős előrelépést ért el a 2022. júniusi véleményben meghatározott hét lépés terén, és további intézkedéseket hozott ezen eredmények kiegészítése és fenntartása érdekében.

Ukrajna átlátható és érdemeken alapuló előzetes kiválasztási rendszert hozott létre az alkotmánybírói bírók esetében, és befejezte az igazságszolgáltatási irányítási szervek integritására összpontosító reformját. Ukrajnának folytatnia kell a rendes bíróságok és az Alkotmánybíróság bíráinak kiválasztására és kinevezésére vonatkozóan elfogadott törvények végrehajtását. Ukrajna megerősítette a korrupció elleni küzdelmet azáltal, hogy folyamatosan hiteles eredményeket mutat fel a korrupciós nyomozások és elítélések terén, és biztosította a kulcsfontosságú korrupcióellenes hatóságok vezetőinek átlátható kinevezését. További rendszerszintű intézkedéseket hozott a megtett korrupcióellenes erőfeszítések fenntarthatóságának biztosítása érdekében, többek között az elektronikus vagyonynyilatkozati rendszer visszaállítása révén – bár bizonyos hiányosságokkal –, valamint az állami korrupcióellenes program végrehajtásával.

Ukrajna megerősítette pénzmosás elleni keretét, beleértve jogszabályainak – különösen a kiemelt közszereplők definíciójának – a Pénzügyi Akció Munkacsoport (FATF) normáival való összehangolását, és átfogó stratégiai tervet és cselekvési tervet fogadott el a bűnüldözési ágazat reformjára vonatkozóan. Ukrajna az oligarchák elleni rendszerszintű intézkedéseket is fokozta olyan területeken, mint a verseny vagy a politikai pártok finanszírozása, ugyanakkor az oligarchák elleni törvény alkalmazását elhalasztotta. Ukrajna összehangolta médiatörvényét az uniós joggal. Folytatta a nemzeti kisebbségek védelmének megerősítését, különösen a kisebbségekről és az oktatásról szóló törvények módosítása révén, miközben a Velencei Bizottság által jelzett további reformok végrehajtása még várat magára. Ezeknek a reformfolyamatoknak inkluzívnak kell lenniük, a nemzeti kisebbségek képviselőit minden szükséges lépésbe teljes mértékben be kell vonni.

Bár a hadiállapot bevezetése bizonyos alapvető jogok esetében eltéréseket eredményezett, a meghozott intézkedések ideiglenesek, és összességükben arányosak az ország helyzetével.

A 2022 júniusa óta a politikai kritériumok alá tartozó hét lépés keretében és azt meghaladóan is elért eredmények fényében a Bizottság úgy véli, hogy Ukrajna megfelelően teljesíti a demokráciát, a jogállamiságot, az emberi jogokat, valamint a kisebbségek tiszteletben tartását és védelmét garantáló intézmények stabilitásával kapcsolatos, az Európai Tanács 1993. évi koppenhágai ülésén meghatározott kritériumokat, feltéve, hogy folytatja reformtörekvéseit és eleget tesz a hét lépés keretében még fennmaradó követelményeknek. Ennek alapján a Bizottság azt ajánlja a Tanácsnak, hogy kezdje meg a

csatlakozási tárgyalásokat Ukrajnával. A Bizottság ajánlja továbbá, hogy a Tanács fogadja el a tárgyalási keretet, amint Ukrajna:

- elfogadta azt a kormány által javasolt törvényt, amely megemeli az ukrán Nemzeti Korruptióellenes Hivatal személyzetének létszámára vonatkozó felső határt;
- a korrupció megelőzéséről szóló törvényből törölte azokat a rendelkezéseket, amelyek a Nemzeti Korruptióellenes Hivatal hatáskörét az ellenőrzési eljárásokon már átesett eszközök folyamatos ellenőrzésére korlátozzák, és amelyek korlátozzák a hivatal azon hatáskörét, hogy ellenőrizze a nyilatkozattevők által a közfunkció betöltését megelőzően szerzett vagyontárgyakat, a háború idején a nemzetbiztonságra vonatkozó szabályok sérelme nélkül;
- az oligarchák elleni cselekvési terv részeként a lobbitevékenységet szabályozó, az európai normáknak megfelelő törvényt fogadott el;
- törvényt fogadott el annak érdekében, hogy eleget tegyen a Velencei Bizottság 2023 júniusában és 2023 októberében megfogalmazott, a nemzeti kisebbségekről szóló törvényhez kapcsolódó fennmaradó ajánlásainak, és kezelte a Velencei Bizottságnak az állami hivatalos nyelvről, a médiáról és az oktatásról szóló törvényekkel kapcsolatos ajánlásait is.

Ukrajnának folytatnia kell a korrupció elleni küzdelmet, és további eredményeket kell felmutatnia a korrupciós nyomozások és elítélések terén.

A Bizottság folyamatosan nyomon fogja követni az előrehaladást és a megfelelést a tárgyalások megkezdéséhez kapcsolódó valamennyi területen, és 2024 márciusáig jelentést tesz a Tanácsnak. A Bizottság készen áll arra, hogy megkezdje az előkészítő munkát, különösen az uniós vívmányok elemző vizsgálatát (átvilágítás) és a tárgyalási keret előkészítését.

15. A Bizottság üdvözli, hogy **Moldova** jelentős munkát végzett a reformok terén az Európai Tanács 2022. júniusi ülése óta, annak ellenére, hogy Oroszország Ukrajna elleni agressziós háborúja súlyos következményekkel jár számára. A Bizottság úgy véli, hogy Moldova jelentős előrelépést ért el a 2022. júniusi véleményében meghatározott kilenc lépés terén, és további intézkedéseket hozott ezen eredmények kiegészítése és fenntartása érdekében.

Moldova ambiciózus átvilágítási folyamatot vezetett be az bírósági és ügyészségi szerveknél, amely az átfogó igazságügyi reform alapját képezi. Megreformálta a Legfelsőbb Bíróságot, és a Magisztratúra Legfelsőbb Tanácsának működését átvilágított tagokkal biztosította. Sor került az intézményi és jogalkotási korrupcióellenes keret reformjára is. Az ország új jogszabályokat fogadott el a vagyonvisszaszerzés, a gazdasági bűnözés és a pénzmosás elleni küzdelem terén. Az oligarchák elleni vizsgálatok megfelelően haladtak, és a vádlott távollétében történő ítélethozatal lehetővé tette az állami forrásokat elvonó csalási ügyekben érintett oligarchák bíróság elé állítását, és jelentős vagyonlefoglalások végrehajtását.

Nőtt a korrupcióval és a szervezett bűnözéssel kapcsolatos vizsgált ügyek száma. Szintén nőtt azon esetek száma, amelyekben kiemelt közszereplők vagyonát foglalták le. Moldova ambiciózus cselekvési tervével szisztematikus megközelítést vezetett be az oligarchia felszámolására. Az új választási, büntetőjogi, média- és versenyjogi jogszabályok megerősítik az ország azon képességét, hogy fellépjen az egyéni érdekek visszaélészerű

érvényesítése ellen. Moldova a belső biztonságot és határigazgatást támogató uniós központon keresztül aktívan fokozta az uniós tagállamokkal és az uniós ügynökségekkel folytatott nemzetközi együttműködést.

Az ország stratégiákat fogadott el a közigazgatás reformjára vonatkozóan, megerősítette az államháztartási gazdálkodást, és a reformok végrehajtásához nélkülözhetetlen intézményközi folyamatokat indított el. A nehéz gazdasági feltételek ellenére emelte a béreket, hogy megtartsa a közalkalmazottakat és vonzóvá tegye a pályát. Moldova szabályozta az állami beruházásokra vonatkozó szabályozási keretét, folytatta a közszolgáltatások digitalizálását, és előrelépést tett a helyi önkormányzatok önkéntes összeolvadása terén.

Moldova foglalkozik a Demokratikus Intézmények és Emberi Jogok Hivatala valamint a Velencei Bizottság ajánlásaival és bevonja a civil társadalmat a döntéshozatali folyamatokba, többek között a Parlamentben működő párbeszéd és polgári részvétel platformja révén. Megerősítette továbbá az emberi jogok védelmét, többek között azáltal, hogy az isztambuli egyezményt teljes mértékben átültette a nemzeti jogba.

A 2022 júniusa óta a politikai kritériumok alá tartozó kilenc lépés keretében és azt meghaladóan is elért eredmények fényében a Bizottság úgy véli, hogy Moldova megfelelően teljesíti a demokráciát, a jogállamiságot, az emberi jogokat, valamint a kisebbségek tiszteletben tartását és védelmét garantáló intézmények stabilitásával kapcsolatos, az Európai Tanács 1993. évi koppenhágai ülésén meghatározott kritériumokat, feltéve, hogy folytatja reformtörekvéseit és eleget tesz a kilenc lépés keretében még fennmaradó követelményeknek. Ennek alapján a Bizottság azt ajánlja a Tanácsnak, hogy kezdje meg a csatlakozási tárgyalásokat Moldovával. A Bizottság javasolja továbbá, hogy a Tanács fogadja el a tárgyalási keretet, amint Moldova:

- – további jelentős előrelépést tett azt illetően, hogy a Legfelsőbb Bíróságra, valamint a bírák és az ügyészek önigazgatási testületeibe átvilágításon átesett tagok kerüljenek kinevezésre, valamint érdemeken alapuló és átlátható eljárás keretében egy új legfőbb ügyész kerüljön kinevezésre;
- – megfelelő forrásokat és struktúrákat biztosított a moldovai korrupcióellenes ügyészség számára;
- további lépéseket tett az oligarchia felszámolása érdekében, többek között a vonatkozó – például a készpénzfizetésekre és a pénzmozgásokra vonatkozó – rendeletek révén.

Moldovának folytatnia kell a korrupció elleni küzdelmet, és további eredményeket kell felmutatnia a korrupciós nyomozások és elítélések terén.

A Bizottság folyamatosan nyomon fogja követni az előrehaladást és a megfelelést a tárgyalások megkezdéséhez kapcsolódó valamennyi területen, és 2024 márciusáig jelentést tesz a Tanácsnak. A Bizottság készen áll arra, hogy megkezdje az előkészítő munkát, különösen az uniós közösségi vívmányok elemző vizsgálatát (átvilágítás) és a tárgyalási keret előkészítését.

16. A Bizottság üdvözli **Grúzia** reformtörekvéseit, amelyek összhangban vannak az ország alkotmányával, amely az uniós integrációt az ország egyik prioritásként irányozza elő. A grúz állampolgárok túlnyomó többsége támogatja az ország uniós csatlakozási folyamatát.

A politikai depolarizációra és a hatalmon lévő pártnak az ellenzéki pártokkal és a civil társadalommal való pozitívabb együttműködésére van szükség ahhoz, hogy konszenzus alakuljon ki a nemzeti jelentőségű kérdésekben.

Grúziának fokoznia kell a dezinformáció, az uniós értékek ellen irányuló külföldi információmanipuláció és beavatkozás elleni fellépését, valamint javítania kell az uniós közös kül- és biztonságpolitikához való igazodás mértékét.

Az Európai Bizottság 2022. júniusi véleményében meghatározott tizenkét prioritással kapcsolatban Grúzia jogalkotási aktusokat és szakpolitikai intézkedéseket fogadott el a nemek közötti egyenlőség és a nők elleni erőszakkal szembeni küzdelem, az Emberi Jogok Európai Bírósága ítéleteinek a bírósági tanácskozások során történő figyelembevételére és a szervezett bűnözés tárgyában. Új ombudsman került kinevezésre.

A Parlamentben történtek bizonyos eljárási lépések az ellenzék ellenőrző szerepének fokozása érdekében. A pártok közötti erős politikai konszenzus kialakítása csökkentené a megosztottságot és felgyorsítaná Grúzia európai integrációját. Az állami intézmények működése és elszámoltathatósága, valamint a választási szabályok tekintetében módosításokat fogadtak el egyes jogszabályokat és a Parlament eljárási szabályzatát érintően. Az igazságügyi reform magában foglalt a bírósági határozatok hozzáférhetőségére, a bírói kinevezések indoklására, a bírakkal szembeni fegyelmi intézkedésekre és a legfelsőbb bírósági posztokra jelöltek kiválasztására vonatkozó lépéseket, de továbbra is szükség van a Legfelsőbb Igazságszolgáltatási Tanács átfogó reformjára. Grúzia véleményezés céljából megosztotta a Velencei Bizottsággal ezt a jogszabályt, valamint a választási kódexről, a Korrupcióellenes Hivatalról, a Különleges Nyomozó Szolgálatról, a személyesadat-védelmi szolgálatról, valamint az oligarchia felszámolására vonatkozó cselekvési tervéről szóló számos egyéb alapvető jogi aktust. Fontos továbbá, hogy létre kel hozni a bírói kar valamennyi vezető tisztségviselőjére vonatkozóan – nemzetközi szakértők bevonásával – egy különleges feddhetetlenségi ellenőrzési rendszert, és ki kell alakítani egy hatékony vagyonynyilatkozati rendszert.

Grúzia az oligarchia felszámolására irányuló, rendszerszintű megközelítést követő cselekvési tervet fogadott el, a „személyre szabott” megközelítést pedig visszavonta. Létrehozta a Korrupcióellenes Hivatalt. Fokozta a szervezett bűnözés elleni küzdelem terén folytatott nemzetközi együttműködést. Ami a médiapluralizmust illeti, egy ellenzéki médiaigazgatót elnöki kegyelmet követően szabadon engedtek a börtönből, és a Parlament az uniós jogszabályokkal való összhang érdekében módosította a műsorszolgáltatásról szóló törvényt. Elfogadták az emberi jogok védelmére vonatkozó stratégiát, és cselekvési tervet dolgoztak ki. Együttműködési megállapodás jött létre a Parlament és a civil társadalom egyes képviselői között annak érdekében, hogy keretet adjon a civil társadalmi szervezetek politikai döntéshozatali folyamatokba való bevonásának.

A 2022 júniusa óta – a tizenkét prioritás keretében és azon túl – elért eredmények fényében a Bizottság azt ajánlja, hogy a Tanács adja meg Grúziának a tagjelölt státuszt, amennyiben Grúzia megtette a következő lépéseket:

- A dezinformáció, a külföldi információmanipuláció és az EU és értékei ellen irányuló beavatkozással szembeni küzdelem.
- Grúzia uniós közös kül- és biztonságpolitikához való igazodásának javítása.

- A politikai polarizáció kérdésének további kezelése, többek között az ellenzéki pártokkal folytatott inkluzívabb parlamenti jogalkotási munka révén, különösen a Grúzia európai integrációjával kapcsolatos jogszabályok tekintetében.
- Szabad, tisztességes és versenyképes választási folyamat biztosítása, konkrétan 2024-ben, valamint az EBESZ illetve a Demokratikus Intézmények és Emberi Jogok Hivatala ajánlásainak maradéktalan figyelembe vétele. A választási reformok véglegesítése, beleértve a választópolgárok megfelelő képviselőinek biztosítását, jóval a választás napja előtt.
- A Parlament általi felügyelet végrehajtásának további javítása, különös tekintettel a biztonsági szolgálatok feletti felügyeletre. A kulcsfontosságú intézmények, különösen a Választási Hivatal, a Nemzeti Bank és a Kommunikációs Bizottság intézményi függetlenségének és pártatlanságának biztosítása.
- Holisztikus és hatékony igazságügyi reform végigvitele és végrehajtása, beleértve a Legfelsőbb Igazságszolgáltatási Tanács és az Ügyészség átfogó reformját, a Velencei Bizottság ajánlásainak teljes körű végrehajtása, valamint átlátható és inkluzív eljárások követése.
- A korrupcióellenes hivatal, a Különleges Nyomozó Szolgálat és a személyesadatvédelmi szolgálat hatékonyságának további javítása, valamint ezek intézményi függetlenségének és pártatlanságának biztosítása. A Velencei Bizottság e szervekkel kapcsolatos ajánlásainak végrehajtása egy inkluzív folyamat keretében. Eredmények felmutatása a korrupcióval és a szervezett bűnözéssel kapcsolatos ügyek kivizsgálása terén.
- Az oligarchia felszámolására irányuló jelenlegi cselekvési terv javítása egy több ágazatra kiterjedő, rendszerszintű megközelítés végrehajtása érdekében a Velencei Bizottság ajánlásaival összhangban, valamint az ellenzéki pártok és a civil társadalom bevonásával zajló átlátható és inkluzív folyamatot követve.
- Az emberi jogok védelmének javítása, többek között egy ambiciózus emberi jogi stratégia végrehajtása, valamint a gyülekezés és a véleménynyilvánítás szabadságának biztosítása révén. Pártatlan, hatékony vizsgálatok időben történő megindítása a kiszolgáltatott csoportok, médiaszakemberek és civil társadalmi aktivisták biztonságát fenyegető veszélyek esetén, valamint az erőszak szervezőinek és elkövetőinek bíróság elé állítása. A civil társadalommal történő konzultáció és együttműködés, lehetővé téve a civil társadalom érdemi részvételét a jogalkotási és szakpolitikai döntéshozatali folyamatokban, és biztosítva szabad működését.

VIII. MELLÉKLETEK

- 1. A csatlakozási folyamat alapkérdései.**
- 2. A Nyugat-Balkánra vonatkozó gazdaságélénkítési és beruházási terv fő eredményei.**
- 3. A gazdaságélénkítési és beruházási terv fő eredményei – Áttekintés Ukrajna, Moldova és Grúzia helyzetéről.**

- 4. Harmadik felektől származó mutatók a tagjelölt országokban és a potenciális tagjelölt országokban fennálló demokrácia, jó kormányzás és jogállamiság helyzetére vonatkozóan.**
- 5. Statisztikai adatok.**